O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INV №

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

ШАҲАР ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган ◆ № 137 (9.481) 2000 йил 20 ноябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ИТАЛИЯ РЕСПУБЛИКАСИГА РАСМИЙ ТАШРИФИ

БУГУН

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Италия Республикаси Президенти Карло Адзелио Чампининг таклифига биноан мазкур мамлакатга расмий ташрифи бошланади.

Ташриф давомида икки мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг бугунги аҳволи ва истиқболи ҳамда томонларни қизиқтирган бошқа масалалар муҳокама қилинади. Шунингдек, ташриф чоғида икки томонлама ҳужжатлар имзоланиши кўзда тутилган.

КАЛОМ ИЛМИНИНГ СУЛТОНИ

Ўтган пайшанба куни бутун халқимиз буюк бобокалонимиз Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмини ўтказиб, ислом ҳуқуқшунослигининг улкан намояндасига ҳурмат-эҳтиром бажо келтирган эди.

17 ноябрь куни Самарқанд шаҳрида муқаддас динимизни асраб-авайлашга беназир ҳисса қўшган яна бир улуғ сиймо – Имом Абу Мансур ал-Мотуридий таваллудининг 1130 йиллиги бутун республикамиз жамоатчилиги вакиллари, узоқ-яқиндаги хорижий давлатлардан ташриф буюрган меҳмонлар иштирокида кенг нишонланди.

Имом ал-Мотуридий ислом оламида калом илмининг султони сифатида довруғ қозонган. Аллома исломнинг поклигига раҳна солувчи турли оқимлар урчиган мураккаб бир даврда яшади. У ўзининг бутун ҳаётини муқаддас динимизнинг асл моҳиятини сақлаб қолиш, кишиларга ҳидоят йўлини кўрсатишга бағишлади. «Китоб ут-тавҳид», «Китоб ут-таъвилот» каби асарларида кишиларнинг Ҳақ йўлидан оғишмаслиги учун зарур бўлган қарашларни илмий ва фалсафий далиллаб, дини исломда мотуридия таълимотига асос солди. Замондошлари орасида «Султонул муиззин» (изатли султон) деган шарафли мартабага сазовор бўлди. Ўтган йилнинг декабрида Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан Вазирлар Маҳкамасининг Имом Абу Мансур ал-Мотуридий таваллудининг 1130 йиллигини нишонлаш тўғрисидаги қарори қабул қилинганидан буён бу борада улкан ишлар амалга оширилди. Хусусан, асримизнинг эллигинчи йилларида мустабид тузум вакиллари томонидан бузиб ташланиб, оёқости қилинган Чокардиза қабристони ўрнида алломанинг абадий макони аниқланиб, улуғвор мақбара ва обод зиёратгоҳ бунёд этилди.

Бу савобли ишни амалга оширишда қарийб 600 қурувчи туну кун меҳнат қилди. Буюк алломанинг салобатли мақбараси ниҳоятда қисқа муддатда, бор-йўғи 59 кунда қуриб битказилди. Шу билан бирга

мақбарага туташ бўлган катта майдон ва кўчалар ҳам ободонлаштирилди.

Тарихий маълумотларга қараганда, Чокардиза қабристонида юзлаб улуғ алломалар, шайхлар, имомлар ва саййидлар дафн этилган. У ислом оламида Мадинадаги Боқия ва Маккадаги Муалло қабристонларидан сўнг учинчи ўринда турувчи муқаддас мозордир. Хусусан, олимларнинг аниқлашича, бу ерда Бурҳониддин Марғиноний, Мавлоно Шамсиддин, Шайх Мухтасиб, Шайх Абу Бакир Бухорий, Шайх Абулқосим Самарқандий каби улуғ зотлар абадий маскан топган. Ана шундай улуғ қадамжо бугунги кунда яна аввалги шуҳратини тиклаб, ободлашди. Энди бу ерга келган зиёратчилар Имом ал-Мотуридий билан бирга юзлаб улуғ шахсларнинг руҳларини шод этиш имкониятига эга бўлди.

Буюк аллома таваллудига бағишланган тантана Имом ал-Мотуридий ҳазратларининг руҳи покларига бағишланган Қуръон тиловати билан бошланди.

Тантанада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Юртбошимиз ўз нутқида Имом ал-Мотуридий ислом оламида тутган буюк ўрни, қолдирган ўлмас таълимотининг бугунги авлод учун ҳам ниҳоятда аҳамиятли эканини қайд этди.

– Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, агар биз ислом тарихига назар ташласак, бу илоҳий динни англаш, уни тушуниш, тушунтириш, тарғиб қилиш ва поклигини сақлаш борасида асрлар мобайнида кўп-кўп баҳс-мунозара ва тортишувлар, ҳатто жангу жадаллар ҳам бўлиб ўтганини кўрамиз, – деди давлатимиз раҳбари. – Узоқ тарихимиз давомида баъзи бир разил кучлар мўмин-мусулмонларни чалғитиб, ўзларининг ғаразли мақсад ва манфаатларига эришмоқ учун уларни танлаган йўлидан қайтаришга не-не ҳаракат ва зўравонликлар қилиб келганига ҳам гувоҳ бўламиз. Шунинг учун ҳам мусулмон жамияти ислом динимизни асраб-авайлаб, унинг маъно-мазмунини одамларга тўғри ва холис етказиб берадиган, уларни ҳидоят йўлига бошлайдиган фозил шахсларга доимо катта эҳтиёж сезиб келган. Айтиш мумкинки, Имом ал-Мотуридий ҳазратлари ана шундай тарихий зарурат асносида майдонга чиққан мумтоз сиймо, улуғ алломадир.

Президент бу мўътабар зот ўзининг теран илми, юксак эътиқоди, сабот ва матонати билан ислом дини софлиги учун курашар экан, келажак авлодлар манфаати, яъни сизу бизни ҳимоя қилган, деб ишонч билан айтишга ҳақлимиз, деди. Ислом Каримов ал-Мотуридийнинг ҳозирча номаълум асарларини излаб топиш, уларни замондошларимиз ва келажак авлодга етказиш зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Шу куни Самарқандда аллома юбилейига бағишлаб «Имом ал-Мотуридий ва унинг ислом фалсафасидаги ўрни» мавзуида халқаро конференция ҳам бўлиб ўтди. Унда жаҳоннинг ўнлаб мамлакатларидан келган йирик уламо ва олимлар иштирок этди.

Юртимизда буюк ватандошларимиз таваллуд тўйларига бағишланган тадбирлар давом этмоқда.

Анвар КАРИМОВ,
Уйғун РЎЗИЕВ,
ЎзА мухбирлари.

СУРАТДА: тантанали маросимнинг очилиш пайтидан лавҳа.

Суратни (ЎзА) олган.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ИМОМ МОТУРИДИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 1130 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим.

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Қадимий ва бетакрор Самарқанд заминида, мана шу муборак кунда сиз, азиз юртдошларимни, узоқ-яқиндан келган меҳмонларни яна бир бор чин қалбимдан самимий қутлаб, барчангизга ўз ҳурматимни билдириб, бағоят мамнун бўлганимни изҳор этмоқчиман.

Қадрли дўстлар!

Куни кеча биз кўҳна Марғилонда буюк бобомиз Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмини ўтказиб, ул зотнинг руҳи покларини шод этган бўлсак, бугун яна бир улуғ аллома – Имом Абу Мансур Мотуридий ҳазратларини хотирлаб, бу беназир сиймо олдидаги инсоний бурчимизни адо этмоқ учун бу ерга йиғилдик.

Диёримизда Имом Мотуридий ва Бурҳониддин Марғинонийнинг таваллуд айёмлари бир пайтда ўтаётганида чуқур рамзий маъно бор.

Бу маъно, аввалламбор, бу азиз инсонларнинг ибратли тақдирида, уларнинг илм-маърифат ва эзгуликка бағишланган ҳаётида, муқаддас динимизни асраб-авайлаш ва ривожлантиришга қўшган улкан ҳиссаларида мужассамдир.

Ҳаётининг мазмуни, олижаноб интилишлари муштарак бўлган бу икки улуғ зотнинг мана шу муқаддас макон – Чокардиза қабристонида мангу ором топгани, хоки поклари ёнма-ён ётганини ҳам Яратганимизнинг қудрати ва марҳамати деб биламиз.

Ва насиб этса, Бурҳониддин Марғиноний бобомизга, у зот таваллуд ва камол топган Риштон ва Марғилонда барпо қилинган муҳташам мажмуа сингари, шу муқаддас жойда ҳам ёдгорлик бунёд этамиз.

Қадрли дўстлар, азиз меҳмонлар!

Бугунги маросимдан фойдаланиб, Оллоҳ таолонинг назари тушган шу табаррук заминда яшаб ўтган, ислом фалсафаси, ислом ақидаларини илмий асослаш, муқаддас динимизни соф ва пок сақлаш, уни улуғлаш ва тарғибу ташвиқ этишга беқиёс ҳисса қўшган ватандошларимизни, шу тупроқда униб-ўсган азиз авлиёларни яна бир бор ёд этсак, уларнинг хотирасига яна бир бор таъзим қилсак, ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Ислом дунёсининг устунлари бўлган Имом Замахшарий, Имом Термизий, Имом Насафий, Хожа Аҳмад Яссавий, Хожа Абдухолиқ Ғиждувоний, Шайх Нажмиддин Кубро, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрори валий каби кўплаб мумтоз зотларнинг ҳаёти ва фаолияти бизнинг юртимизни нафақат мусулмон оламида, балки Мағрибу Машриқ дунёсида машҳур этганидан ҳақли равишда ғурурланамиз.

Бу улуғ зотлар қаторида буюк аждодларимиз бўлмиш ҳадис илмининг султони Имом Бухорий, калом илмининг султони Имом Мотуридий, ўлмас «Ҳидоя» асарининг муаллифи шайхулислом Бурҳониддин Марғиноний боболаримиз алоҳида ўрин тутади.

Муҳтарам биродарлар!

Имом Мотуридийнинг фаолияти ва таълимоти ҳақида гапирар эканмиз, аввало, бир масалани аниқлаб олиш лозим: унинг меросини нима учун улуғлаймиз, нима учун қадрлаймиз, нима учун бугун ҳам бу мероснинг ҳаётий таъсирини сезамиз?

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, агар биз ислом тарихига назар ташласак, бу илоҳий динни англаш, уни тушуниш, тушунтириш, тарғиб қилиш ва поклигини сақлаш борасида асрлар мобайнида кўп-кўп баҳс-мунозара ва тортишувлар, ҳатто жангу жадаллар ҳам бўлиб ўтганини кўрамиз.

Узоқ тарихимиз давомида баъзи бир разил кучлар мўмин-мусулмонларни чалғитиб, ўзларининг ғаразли мақсад ва манфаатларига эришмоқ учун уларни танлаган йўлидан қайтаришга не-не ҳаракатлар ва зўравонликлар қилиб келганига ҳам гувоҳ бўламиз.

Шунинг учун ҳам мусулмон жамияти ислом динимизни асраб-авайлаб, унинг маъно-мазмунини одамларга тўғри ва холис етказиб берадиган, уларни ҳидоят йўлига бошлайдиган фозил шахсларга доимо катта эҳтиёж сезиб келган.

Айтиш мумкинки, Имом Мотуридий ҳазратлари ана шундай тарихий зарурат натижасида майдонга чиққан мумтоз сиймо, улуғ алломадир. Буюк бобомиз яшаган даврда ҳам турли диний фирқа ва оқимлар ўртасида ғоявий қарама-қаршиликлар, зиддият ва низолар кучайиб, қонли можаролар авж олган эди.

Мўмин-мусулмонлар учун бағоят хатарли ва таҳликали ана шундай бир вазиятда ҳазрати Мотуридий зўр матонат, авлодларга ибрат бўладиган фидойилик намунасини кўрсатди.

Ул зот Оллоҳ таоло ўзига ато этган беқиёс ақл-заковат ва илм билан тўғри йўлдан адашган оқимларга қарши кураш олиб борди.

Лекин бу курашда у ғанимларга қарши куч ишлатиб, қилич яланғочлаб жанг қилгани йўқ.

Аллома бугунги кунда ҳам ўз аҳамияти ва таъсирини йўқотмаган ҳаётбахш куч, яъни ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат йўлини танлади ва умрининг охирига қадар шу йўлда собит қолди.

У жоҳил кучларнинг таҳдид ва тажовузларидан қўрқмай, ҳидоят йўлини йўқотган фирқаларга қарши кескин раддиялар битди. Ҳазрат Мотуридийнинг асарларидаги илмий асос ва мантиқ қудрати шу қадар кучли эдики, уни ҳатто алломанинг мухолифлари ҳам охироқибатда тан олишга мажбур бўлдилар.

Шунинг учун ҳам Мотуридий бобомиз ислом оламида «Мусулмонларнинг эътиқодини тузатгувчи» деган юксак шарафга сазовор бўлди.

Мана шу маънода, бу мўътабар зот ўзининг теран илми, пок эътиқоди, сабот ва матонати билан ислом динининг софлиги учун курашар экан, келажак авлодлар манфаатини, сизу бизни ҳам ҳимоя қилган, деб ишонч билан айтишга ҳақлимиз.

Буюк бобомизнинг бутун ислом олами, ўз халқи, ўз Ватани олдидаги яна бир улкан хизмати шундан иборатки, улуғ ватандошимиз эътиқод илми – муқаддас динимизни қандай тушуниш ва унга қандай амал қилиш таълимотини янада ривожлантирди. Ислом динининг инсонпарварлик моҳиятини халқнинг миллий урф-одатлари, асрий анъаналари билан уйғунлаштирди.

Ҳазрати Мотуридийнинг ўнинчи асрдаёқ диний ғояларни ғаразли мақсадлар йўлида қуролга айлантириш, мутаассиблик ва жоҳиллик ботқоғига ботиб қолиш қанчалик хатарли эканини асослаб бергани биз учун айниқса, муҳимдир.

Аллома бобомиз: «Дин йўлидаги барча адашувларнинг бош сабаби – риёкор кимсаларга кўр-кўрона эргашишдадир», деган эди.

Бу сўзларнинг нақадар ҳаққоний эканини, ҳануз ўз аҳамиятини йўқотмаганини бугун дунёда рўй бераётган юзлаб воқеалар мисолида яққол кўриб турибмиз.

Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, биродарлар, жаҳоннинг турли бурчакларида диний низолар асосида содир этилаётган қонли тўқнашувларнинг аксарияти ақидапарастлик, сохта ғояларга кўр-кўрона эргашиш, нодонлик ва жоҳиллик оқибати эмасми?

Муҳтарам ватандошлар!

Имом Абу Мансур Мотуридий қолдирган мероснинг яна бир ибратли томони шундаки, у диний эътиқод борасида ашаддийлик ва тоқатсизликни рад этади, мўътадиллик ва бағрикенгликни ёқлаб чиқиб, бу муҳим тамойилни жамият ҳаётининг мезонига айлантиришга интилади.

Аллома, ҳар бир инсоннинг ҳаёти Яратган томонидан белгиланади, лекин одамзотга йўл танлаш ихтиёри ҳам берилган, бинобарин, у ўз хатти-ҳаракатлари ва қилмишлари учун аввало Парвардигор олдида, халқ ва жамият олдида масъулдир, деган фикрни қатъий туриб ҳимоя қилади.

Имом Мотуридий таълимоти ана шу инсонпарварлик моҳиятига кўра, инсоният ҳаёти ва тараққиётини яхшилик ва поклик сари, адолат сари йўналтиришга, одамларни миллати, тили, динидан қатъи назар, ўзаро аҳил, баҳамжиҳат, меҳр-оқибатли бўлиб яшашга даъват этади.

Бу мўътабар сиймо ўзининг «Китоб ут-тавҳид», «Китоб ул-таъвилот» каби ўлмас асарларида халқимизга мансуб бағрикенглик, олижаноблик ва тараққийпарварлик каби улуғ фазилатларни ёрқин намоён этгани билан ҳам бизга айниқса қадрлидир.

Ул зот асос солган диний таълимот – Мотуридийа мактаби Шарқ мамлакатларида катта шуҳрат топишига бўлган сабаб шуки, унда илгари сурилган ғоялар ислом динимизнинг моҳиятини тўғрилик, эзгулик, инсонийликда деб биладиган, жамики мўмин-мусулмонларнинг қарашлари ва интилишлари билан ҳамоҳанг эди.

Шу боис Мотуридийа мактабида таълим олган турли миллат вакиллари бўлмиш олимлар, Ҳазрат Мотуридийнинг минглаб издошлари, маънавий шогирдлари унинг таълимоти ва меросини дунёнинг кўп-кўп мамлакатларида тарғибу ташвиқ этиб, янада ривожлантирдилар.

Ҳурматли биродарлар!

Бугунги кунда, йигирма биринчи аср бўсағасида, башарият мураккаб тараққиёт жараёнини бошдан кечираётган бир пайтда диний бағрикенглик, турли динларга мансуб халқлар ўртасидаги мулоқот ва амалий ҳамкорликни кучайтириш ниҳоятда долзарб аҳамият касб этмоқда.

Шу маънода, Имом Мотуридий бобомизнинг: «Агар одамлар яхшилик йўлида бирлашса, Яратганимиз улардан ўз марҳаматини дариғ тутмайди», деган ҳикматли сўзларида бизнинг замонамиз учун ҳам ибратли сабоқлар бор, десак, хато бўлмайди.

Бугун бобомиз Имом Мотуридийнинг фаолияти ва қолдирган беназир мероси ҳақида гапирар эканмиз, биринчи навбатда бу меросни янада чуқурроқ ўрганиш, бу зотга катта эҳтиром билан қараб, тадқиқотлар олиб бораётган хорижий олимларнинг, биродарларимизнинг кўмак ва ёрдами билан алломанинг ҳозирча топилмаган бебаҳо асарларини нафақат Ўзбекистон, балки барча мусулмон мамлакатларида излаш, уларни таҳлил этиш, замондошларимиз ва ёш авлодларга етказиш барчамиз учун ҳам фарз, ҳам қарз эканини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман.

Шу фурсатдан фойдаланиб, Имом Мотуридий бобомизни зиёрат қилмоқ ниятида ўз қимматли вақтларини аямасдан узоқ-яқин ўлкалардан юртимизга ташриф буюрган, ушбу маросимда иштирок этаётган азиз меҳмонларимизга бутун халқимиз номидан, Имом Мотуридийнинг бугунги авлодлари номидан беқиёс ҳурмат ва эҳтиромимизни изҳор этишдан бахтиёрман.

Муҳтарам юртдошлар!

Азиз меҳмонлар!

Буюк аждодларимизнинг бебаҳо меросини тиклаш, қадр-қимматини жойига қўйиш, уларнинг қадамжо ва зиёратгоҳларини обод қилишдек бахт сиз билан бизга насиб этганидан ҳар биримиз ҳақли равишда фахрланамиз.

Қадимий заминимизда ўтган бу улуғ зотларнинг яна бир хосияти шундаки, уларнинг шарофати билан табаррук мақбаралар, тарихий обидаларгина эмас, балки миллий тафаккуримиз, маънавиятимиз, миллий ғуруримиз, энг муҳими, халқимизнинг тарихий хотираси қайта тикланмоқда.

Муҳтарам дўстлар! Биродарлар!

Самарқанд аҳли ўз қадимий тарихига ихлос қўйган, ўзидан ўлмас мерос қолдирган улуғ мутафаккирлари, аллома ва азиз-авлиёларининг муборак номларини эъзозлаб, уларнинг хотирасини тиклаш йўлидаги савоб ишлари билан ўрнак бўлиб келаётган саховатли халқдир.

Самарқанд тупроғини азиз билиб, уни севиб-ардоқлаб, бир умр шу ерда муқим яшаган, ўзининг мислсиз фаолияти билан шу муқаддас заминни бутун дунёга машҳур этган, эзгу дуолари бугун ҳам бизга куч-қувват бағишлаб турган Абу Мансур Мотуридий бобомизга кўрсатаётган ҳурмат-эҳтиромимиз ана шу буюк ихлоснинг яна бир далолатидир.

Мана шу муҳташам ёдгорлик мажмуининг ғоят қисқа фурсатда – тўрт ой давомида бунёд этилганини ҳам ул табаррук зотга бўлган халқимиз меҳр-муҳаббатининг ифодаси деб биламиз.

Фурсатдан фойдаланиб, Имом Мотуридий бобомизнинг муборак мақбарасини қайтадан тиклаб, бу жойни кутлуғ зиёратгоҳга айлантириш йўлида сидқидилдан меҳнат қилган меъмор ва муҳандисларимизга, қўли гул уста ва қурувчиларимизга самимий миннатдорчилик билдираман.

Азиз зотларнинг номларини улуғлаб, мақбаралари ва қадамжоларини тиклаб, асраб-авайлаб обод этаверсак, Самарқанд нафақат сайёҳлар маконига, балки бутун дунёдан зиёратчилар интилиб келадиган кутлуғ бир масканга айланиши муқаррар.

Ҳамиша олижаноб ишларнинг бунёдкори бўлган, ўзининг меҳнати, қалб саховати билан мана шундай савоб ишларга муносиб ҳисса қўшиб келаётган Самарқанд аҳли билан, сиз қадрли ҳамшаҳарларим билан ҳар қанча ғурурлансам арзийди.

Азиз ватандошларим!

Бугунги шукуҳли дақиқаларда Имом Мотуридий бобомизни хотирлаб, яна бир бор фарзандлик ҳурматимизни изҳор этар эканмиз, ул зотнинг руҳи поклари шод бўлсин, юртимиз доимо тинч, халқимиз доимо омон бўлсин, дея тилак қиламиз.

Бу табаррук заминдан қут-барака, меҳр-оқибат аримасин!

Барчамизни Парвардигоримиз ўз паноҳида асрасин!

ДАВР САДОСИ

«Тошкент оқшоми»

БАРЧА МАНБАЛАРДАН ОЛИНГАН СЎНГГИ ХАБАРЛАР

МАМЛАКАТИМИЗДА

● Сирдарё вилоят ҳокимлигида 2001 йил ҳосили учун тайёргарлик йўлида олиб борилаётган кузги шудгор, шўр ювиш, кузги бошоқли дон экинларини парваришлаш ва бошқа қишлоқ хўжалик тадбирларини ўз вақтида уюшқоқлик билан ўтказиш масалалари юзасидан кенгайтирилган йиғилиш бўлиб ўтди.

● Ўтган шанба куни пойтахтимиздаги корхоналар, муассасалар, маҳаллаларда, маданият ва истироҳат боғларида Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи тасдиқланганлигининг 9 йиллигига бағишланган ранг-баранг тадбирлар ўтказилди.

● Қишлоқ хўжалиги корхоналари санацияси масалалари бўйича ҳукумат комиссиясининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди.

● Хоразм вилоятининг Боғот туманида печеньелар ишлаб чиқарадиган корхона очилди.

● Ўтган шанба куни пойтахтимизда Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси бошқарувининг мажлиси бўлиб ўтди.

● Урганч касб-қурилиш коллежида ички телестудия ташкил этилди.

● Республика санитария-эпидемиология марказида ОИТС касаллигининг олдини олиш ва унга қарши кураш чоралари бўйича мусулмонлар диний идораси ходимлари иштирокида семинар-кенгаш ўтказилди.

● «Интерконтиненталь» меҳмонхонасида С. Эдамура бошчилигидаги Япония делегациясининг Ўзбекистонга ташрифи якунларига бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди.

● Чустда мармар плиталари ишлаб чиқарадиган хусусий корхона фойдаланишга топширилди. Бу корхона Италиянинг «Пидрини» фирмаси томонидан келтирилган технологик ускуналар билан жиҳозланган.

● Киночилар уйида «Истиқлол ғунчалари» телевизион фильмининг ва халқаро «Соғлом авлод учун» хайрия жамғармаси матбаа маҳсулотининг тақдимоти бўлиб ўтди.

● Тошкентда спортчилар, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ва «Камолот» жамғармаси иштирокидаги иттифоқ ташкил этилди. Профессионал спортчилар – боксчилар ва курашчилар Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ходимларига терроризмга қарши курашда фаоллик билан ёрдам кўрсатишга қарор қилдилар.

ЖАҲОНДА

● **Бугун** Россия Президенти Владимир Путиннинг таклифига кўра Буюк Британия Бош вазири Тони Блэр Москвага келади.

● Перу Президенти А. Фухимори истеъфога кетиш бўйича ўз қарорини тасдиқлади.

● **Бугун** АҚШ янги Президентининг номи маълум бўлиш эҳтимоли бор. Флорида олий суди ушбу штат бўйича президентлик сайловларининг охирги якунларини бугун суд овозларни ҳисоблаш бўйича республикачилар ва демократларнинг барча далилларни қараб чиққандан сўнг эълон қилишга қарор қилди. Сўнгги маълумотларга қараганда Жорж Буш Алберт Гордан 930 овоз олдинда бормоқда.

● Грузия ҳукуматининг мамлакат Президенти Эдуард Шеварднадзе раислигида ўтказилган фавқулодда мажлисида мамлакатда электр энергиясини мунтазам беришни тиклаш тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

● Қоҳирада Араб мамлакатларида аёллар муаммоларига бағишланган анжуман очилди. Биринчи марта ўтказилаётган ушбу анжуманда етакчи Араб мамлакатлари раҳбарларининг рафиқалари ва араб дунёсининг кўзга кўринган жамоат ва сиёсий аёл арбоблари иштирок этишмоқда.

● Фаластин мухториятининг раҳбари Ё. Арофат фаластинликларни исроилликларга ҳужум қилишларини тўхтатишга даъват этди.

● Японияда Бош вазир Иосиро Мори раҳбарлик қилаётган ҳукуматнинг обрўси кескин тушиб кетаётганлигига қарамай Бош вазир истеъфо бермаслигини маълум қилди. Эн-айч-кэй телекомпанияси ўтказган умуммиллий сўров натижаларига кўра, Япония аҳолисининг қарийб 70 фоизи Бош вазир Иосиро Морига ишончсизлик билдирмоқда.

● **Бугун** Европа Иттифоқи мамлакатлари мудофаа вазирлари Брюсселда тўпланиб, тезкор ҳаракат қилиш Европа тизимини ташкил этиш тўғрисидаги масалани муҳокама қиладилар.

● Малайзияга ташриф билан борган Қирғизистон Бош вазири А. Нуралиев йирик автомобиль ҳалокатига учради. Кучли ёмғир оқибатида Куала-Лумпур – Милака автомобиль тез ҳаракатланадиган йўлда 58 та машина бир-бири билан тўқнашиб кетди. Қирғизистон вазирлар маҳкамасининг раҳбарига шикаст етмади.

● Фаластинликлар 31 декабрда мустақил давлат тузилганлигини эълон қиладилар. Фаластин озодлик ташкилоти марказий кенгашининг раиси Салим Зианун ана шу ҳақда баёнот берди.

● Югославия Ғарбнинг етакчи мамлакатлари – АҚШ, Англия, Франция ва Германия билан дипломатик муносабатларини тиклади. Маълумки, дипломатик муносабатлар ўтган йилнинг баҳор пайтида, НАТО томонидан ҳужум бошланган пайтда узилган эди.

● **Кеча** Алматида Балхаш кўли муаммоларига бағишланган биринчи халқаро экологик анжуман якунланди.

● Ҳиндистон чой майдонлари ассоциацияси қўмитаси декабрнинг ўрталарига бориб чой тайёрлашни тўлалигича тўхтатишга қарор қилди. Чой тайёрловчилар ўзларининг бу қарорларини иқтисодий сабаблар билан изоҳламоқдалар.

● АҚШ Вьетнамга бедарак йўқолган америкалик ҳарбий хизматчиларнинг қолдиқларини қидиришда кўрсатган ёрдами учун миннатдорчилик билдиради. АҚШ Президенти Билл Клинтон ўзининг Вьетнамга қилган ташрифи чоғида ана шундай деди.

● БМТ Хавфсизлик Кенгаши Бош котиб Кофи Аннанни Исроил ва Фаластин вакиллари билан Иордан дарёсининг Ғарбий қирғоғи ва Ғазо ҳудудига халқаро кузатувчиларни жўнатиш имкониятларини муҳокама этишга даъват қилди.

● Руминия терма жамоаси сафида 125 марта майдонга тушган ва рақиблар дарвозасига 35 та гол киритган, Карпат Марадонаси номини олган Георгий Хажи катта футбол билан хайрлашишга қарор қилди. Бу футбол юлдузининг хайрлашув кечаси 2001 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

● Туркия терма жамоаси ва Испаниянинг «Реал Сосьедад» клуби ҳужумчиси Ориф Эрдам яқинда Туркияга қайтиб келиб, ўзининг собиқ жамоаси – «Галатасарай» билан яна уч ярим йилга шартнома имзолади. Клуб унинг трансфер баҳосини 4 миллион доллар миқдорида белгилади.

● Словениядаги сел кўчкиси оқибатида бир киши ҳалок бўлди ва етти киши бедарак йўқолди. Қишлоқлардан бирдаги бир қанча уйлар вайрона бўлди. Об-ҳаво ёмонлиги боисидан қутқарув ишлари қийинлашмоқда.

Халкимизда «Ҳар бир харакатни об-ҳавога қараб эмас, мавсумга қараб қил» деган яхши нақл бор. Бу сўзларнинг мағзини чақишга ҳожат бўлмаса керак. Чунки у барчамизга тушунарли деб ўйлаймиз. Бунга яққол мисол ҳам келтириш мумкин: бугун эрталаб офтоб чарақлаб турган бўлса ҳам кўчага чиқишдан аввал иссиқ кийиниб олишга ҳаракат қилдик — ким билсин, об-ҳаво кечга бориб айниши мумкин...

Пойтахтимизнинг коммунал хизмати ходимлари бу нақлни инобатга олган ҳолда унга йил давомида амал қилишни афзал биладилар. Хусусан қишки мавсумга иссиқ ёз кунларидаёқ тайёргарлик кўра бошлаганлар. Бу соҳада қилинаётган саъй-ҳаракатлар ва эришилаётган ютуқларни инкор қилиб бўлмайди. Шу ҳақда яқинда пойтахтнинг тўққиз

Қиш тайёргарликни ёқтиради

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗНИ ЎЙЛАБ

ойлик ривожланиши якунларига бағишланган йиғилишда ҳам таъкидланди. Жумладан, мутасадди ташкилот раҳбари томонидан пойтахт 25 ноябрга қадар қишки мавсумга тўла тайёр бўлиши ҳақида гапирилди. Бизнинг Тошкент шаҳар ҳудудий коммунал ишлаб чиқариш бошқармаси бош директори ўринбосари Солиҳ Йўлдошев билан суҳбатимиз ҳам ана шу мавзуда бўлди.

— Дарҳақиқат, шаҳар коммунал хўжалик мажмуаси ҳар йилгидек бўлажак қишки мавсумга тайёргарликни анча илгари, ёз кунларидан бошлади. Бунинг учун Тошкент шаҳар ҳокимлиги томонидан махсус қарор қабул қилиниб, чора-тадбирлар дастури ишлаб чиқилган. Ўтган вақт мобайнида бу борада сезиларли ишлар амалга оширилди деб ўйлайман. Хусусан, режалаштирилган 80 та уй ўрнига 117 та кўп қаватли уйнинг томлари буткул таъмирдан чиқди, иситиш тизимини тозалаш ва иссиқлик тармоқларини текшириш ишлари ҳам тўлалигича бажарилди. «Тошиссиққувват» ишлаб чиқариш бирлашмаси бўйича 12 та қозон алмаштирилди, 42 таси буткул таъмирланди, 347 тасида эса жорий таъмирлаш ишлари олиб борилди, шу билан бирга узунлиги 51,2 километр бўлган мавзелар ичидаги эскирган иссиқлик тармоқлари алмаштирилди. «Тошгаз» бошқармаси томонидан 1305 та ўрта босимли ва 61 та юқори босимли газ дастгоҳларида текшириш ишлари амалга оширилган, 183,5 мингта мўри, 840 километр узунликдаги еросги газ қувурларининг бутунлиги текшириб чиқилди. Йил охиригача фойдаланишга топшириш режалаштирилган 19 километрлик газ қувурларининг 16 километри тўққиз ой давомида фойдаланишга топширилди ҳамда 4,4 километр газ тармоқлари таъмирдан чиқди. «Сувсоз» тресги томонидан эса 12,2 километр узунликда сув таъминот тармоқларида ва 10 километр канализация йўлларида капитал таъмирлаш ишлари амалга оширилиб, 70 та сув насослари ҳам тўла созлаштирилди.

Уй-жойларни ва уларга қарашли муҳандислик иншоотларини комплекс таъмирлаш ишлари 44 та кўп қаватли уйларда олиб борилди, сарф-харажатлар эса 488,7 миллион сўмни ташкил қилди.

Маълумки, пойтахтнинг тўққиз ойлик ривожланиши якунларига бағишланган йиғилишда яна 75 та уйларда капитал таъмирлаш ишлари давом эттирилаётгани ҳақида гапирилиб ўтилганди. Ҳозирги кунда бу ишлар ниҳоясига етай деб қолди ва шу ерда айтиб ўтиш жоизки, мазкур йўналишдаги мақсадлар учун 1357,3 миллион сўм сарфлаш режалаштирилган.

Келтирилган рақамлар қилинган ишларимизнинг яққол далили деб тушуниш керак. Аммо бу борада муаммо ва камчиликлар ҳам йўқ десак нотўғри бўлади. Бу нафақат ҳамшаҳарларимизга, биринчи галда биз, коммунал хизмати мутасаддиларига яхши маълум. Аҳолидан тушаётган ҳар бир ариза ва шикоятлар бўйича кунда ўтаётган ҳар бир туман коммунал хўжалик раҳбари ҳамда жойлардаги мутасадди идоралар вакиллари ҳисобот йиғилишларида очиқ-ойдин айтилмоқда. Айрим раҳбарларга тегишли чоралар ҳам кўрилмоқда...

Қиш фасли эндигина эшик қоқмоқда. Шундай экан, барча ҳамшаҳарларимизга эслатиб ўтмоқчимиз. Агарда хонадонингиздаги иситиш ускуналарида носозликлар бўлса, уларни вақтида таъмирлаш учун мутасадди идораларга буюртма беринг, бу борада фикр-мулоҳазаларингиз ҳамда шикоятларингиз бўлса шаҳар ҳудудий коммунал ишлаб чиқариш бирлашмасининг узлуксиз диспетчерлик хизматига қуйидаги телефонлар бўйича қўнғироқ қилишингиз мумкин: 133-15-90, 45-02-68.

Суҳбатни Тошкент шаҳар ҳокимлиги Матбуот хизмати ходими Ильмира ЗАЙНУТДИНОВА ёзиб олди.

Танловлар

«ЗУЛФИЯХОНИМ ҚИЗЛАРИ» ҒОЛИБАЛАРИ

Ўтган йили Президентимиз Фармони билан Зулфия номидаги Давлат мукофотининг таъсис этилгани барчамизни қувонтирди. Мана икки йилдирки, республикамизда «Зулфияхоним қизлари» кўрик-танлови анъана тусини олиб, жуда кўплаб иқтидорли, билимли қизлар аниқланди.

Куни кеча Тошкентдаги 1-педагогика билим юртида «Зулфияхоним қизлари» кўрик-танловининг шаҳар бўйича якуний босқичи ўтказилди. Унда шаҳримиз туманларидан иштирок этган 38 нафар қизнинг истеъдод ва маҳоратларига баҳо берилди. Танлов адабиёт, санъат, маданият, фан ва таълим йўналишлари бўйича ўтказилиб, унда иштирок этган қизлар ўзлари ёзган шеърлар, мақолалар ва илмий ишларини тақдим қилишди. Санъат йўналишида иштирок этган қизлар ўз рақс ва қўшиқларини маҳорат билан намойиш этишди. Кўрик-танловда беш йўналиш бўйича ишчи гуруҳидан таркиб топган ҳакамлар ҳайъати аъзолари ҳар бир йўналиш бўйича ғолибаларни аниқладилар.

Адабиёт йўналиши бўйича биринчи ўринга муносиб деб топилган Тошкент Давлат юридик институтининг магистрлигида таҳсил олаётганда 22 ёшида ҳаётдан бевақт кўз юмган иқтидорли, изланувчан талаба Дилфуза Бегимова ҳақида ҳайъат аъзолари, унинг дўстлари ҳаяжонга тўла илиқ ва армонли дил сўзларини изҳор этдилар. Дилфузахоннинг яқинда чоп этилган шеърлар китобчаси бизга хотира бўлиб қолди. Шунингдек, санъат йўналиши бўйича Нигора Мирсолиҳова, маданият йўналиши бўйича Наргиза Тўхлиева, фан йўналиши бўйича Гулчеҳра Олимжонова, таълим йўналиши бўйича Моҳичеҳра Каримовалар биринчи ўрин соҳибалари бўлишди.

— Танловда иштирок этган 38 нафар қизларимизнинг истеъдод ва маҳоратларини кўриб беҳад мамнун бўлдик ва уларнинг ҳаммасини ғолиба дегимиз келди, — деди Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари, шаҳар хотин-қизлар қўмитаси раиси Фарида Абдураҳимова. — Кўрик-танловнинг ишчи гуруҳи танлов учун топширилган ҳужжатларни ва қизларимизнинг маҳоратларини бир ой мобайнида ўрганишди. Халқимизнинг севимли шоираси Зулфияхонимнинг муносиб издошлари бугунги танловда ғолиб деб топилдилар.

— «Зулфияхоним қизлари» кўрик-танловининг ўтказилиши айни муддао бўлди, — дея суҳбатимизга қўшилди ишчи гуруҳи аъзоси, журналист Муқаддас Абдусаматова. — Бу энг аввало улуғ ва севимли шоирамиз Зулфияхонимнинг хотирасига бўлган чексиз ҳурмат ва эҳтиромимиз ифодасидир. Танловга тақдим этилган ижод намуналарининг барчаси бир ажиб туйғу билан йўғрилган. Бу мустақил она Ватанга меҳр, садоқат туйғусидир.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам саҳнада гул-гул ёниб, завқ билан ўз маҳоратларини намойиш қилган лобар қизларнинг чеҳраларига боқарканмиз, севимли шоирамиз Зулфияхонимнинг «Қизларга» деган шеърини худди шу қизларга атаб ёзгандек туюлди гўё.

Салом, менинг азиз дугоналарим,
Азизим, лобарим, чеварим қизлар.
Эй, тоза қалбимнинг ошнолари,
Куйларим илҳоми севарим қизлар.

Танлов сўнгида ғолибаларга Тошкент шаҳар ҳокимлигининг эсдалик совғалари топширилди.

Ғолибалар республика бўйича ўтказиладиган танловда иштирок этадилар.

Дилором ИКРОМОВА.

СУРАТЛАРДА: «Зулфияхоним қизлари» кўрик-танловининг шаҳар бўйича якуний босқичидан лавҳалар.

Азиз Бобожонов олган суратлар.

Маиший хизмат

ГЎЗАЛЛИККА ОШНО ҚАЛБ

Чиройли, кўркам ва ораста бўлишни ким ҳам истамайди дейсиз. Айниқса, гўзал қизлар, опа-сингилларимиз сочларини чиройли ва замонавий турмаклашни хоҳлашади. Табиийки бир-биридан моҳир, ўз касбини пухта эгаллаган сартарошни суриштириб қоладилар.

Шаҳримиздаги А.ОО «Дилором» хусусий фирмасининг Тошкент меҳмонхонаси қошида жойлашган 11-сартарошхонанинг қўли гул устаси Дилором Нуриддинова ҳам ана шундай усталардан.

— Сартарошхонамизда 25та малакали эркаклар ва аёллар сартарошлари, косметолог, тирноқларни тозалаб-бўёвчи моҳир усталар меҳнат қилишади, — дейди биз билан суҳбатда 11-сартарошхона раҳбари Раҳимжон Зарипов. — Дилором Нуриддинова энг малакали ходимларимиздан. 1975 йилдан бери фаолият кўрсатади. Ҳали бирон марта мижозлардан нолиганини, узрсиз сабаб билан ишга келмай қолганини эсломлайман. Ҳамиша мижозларга малакали хизмат кўрсатиб, уларнинг раҳмати-ю олқишини олиб келмоқда. Дилоромга шаҳримизнинг турли бурчакларидан, ҳатто вилоятлардан мижозлари етиб келишади. Шу мисолнинг ўзиёқ сартарошнинг юқори малакаси, иш сифатини кўрсатиб турибди. Жамоада ҳам муносиб обрўга эга.

Кўрсатилган хизматдан мамнун чиқиб кетаётган ва бундан кўнгли тоғдек кўтарилган Дилором опага янада улкан меҳнат муваффақиятлари тилаб, ҳамиша мижозлар меҳрини қозониб юришларини тилаб хайрлашдик.

Шоира МУҲАМЕДОВА.

СУРАТДА: Дилором Нуриддинова навбатдаги мижозга хизмат кўрсатмоқда.

Тоҳир Ниғматуллин олган сурат.

ЖИНОЯТГА ЯРАША АДОЛАТЛИ ЖАЗО

Ўзбекистон Республикаси Олий судида террорчилик, қотиллик, мамлакатимиз Президенти ва Конституциясига тажовўз қилиш ва бошқа ўта оғир жиноятларни содир этганликда айбланган 12 нафар шахс устидан ўтказилган суд жараёни якунланди.

17 ноябрь куни суд мажлисида раислик қилган Олий суд раисининг ўринбосари Бахтиёр Жамолов Ўзбекистон Республикаси номидан жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ҳукмини эълон қилди. Таъкидлаш жоизки, суд ҳайъати томонидан давлат қораловчиси қўйган айбловдан баъзи моддалар чиқариб ташланди, баъзилари эса умумлаштирилди.

Ҳукмга кўра, одил суддан қочиб юрган халқаро террорчилар Тоҳир Йўлдошев ва Жумабой Ҳожиев олий жазо – ўлимга ҳукм қилинди. Муродилла Казиев ва Улуғбек Бобожонов – 20 йил, Ҳамиджон Раҳмонов ва Шавкар Каримов 19 йил, Нажмиддин Жалолов ва Йўлдош Умаров 18 йил, Салай Мадаминовга (Муҳаммад Солиҳ) эса 15 йил у 6 ой қамоқ жазоси тайинланди. «Қора курси»дан жой олган Улуғбек Маҳмудов – 16 йил, Олимжон Абдувоҳидов – 14 йил, Усмон Шукуров – 12 йил қамоқ жазосига ҳукм қилинди. Ҳукмга биноан, барча судланувчиларнинг мол-мулки мусодара қилинади.

Шунингдек, ҳукмда давлатга ва жабрланганларга етказилган зарар судланувчилардан мутаносиб тарзда ундирилиши белгиланди. Судда ҳозир бўлган судланувчилар ҳукм нусхасини олган кундан, қочувда бўлганлар эса ҳукм матбуотда эълон қилингандан бошлаб 10 кун муддатда унинг юзасидан кассацион шикоят киритишлари мумкинлиги қайд этилди. Айни пайтда олий жазога ҳукм қилинган судланувчилар афв сўраб мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

(ЎзА).

ПОЙТАХТ ЖАМОАЛАРИНИНГ ҒАЛАБАСИ

Майдон текис, тўп юмалоқ, деган ибора фақат футболга хос. Чунки мамлакат миллий чемпионатининг дастлабки учрашувида пахтакорчилар Тошкентда «Андижон» жамоаси билан аранг дуранг натижани қўлга киритишганди.

Аммо кеча ўтказилган сўнгги XXXVIII тур учрашувида яна «Андижон» жамоасига меҳмонда рўбарў келган пахтакорчилар ўзига хос чиройли ўйин намойиш этиб, 3:2 ҳисобида ғалаба қозонишди ва бу йилги мавсумни еттинчи ўрин билан якунлашди.

Сўнгги тур тракторчилар учун ҳам омадли якунланди. «Хоразм» меҳмони бўлган «Трактор» жамоаси рақибларини 1:0 ҳисобида доғда қолдириб, ўз ишқибозларини қувонтирди. Ва чемпионатни ўнинчи ўрин билан ниҳоясига етказди.

Ушбу турнинг қолган учрашувларида қуйидаги натижалар қайд этилди. «Самарқанд-Динамо» – «Темирйўлчи» 2:3, «Зарафшон» – «Навбаҳор» 3:3, «Бухоро» – «Кимёгар» 1:1, «Қизилқум» – «Дўстлик» 2:4, «Нефтчи» – «Семурғ» 6:0, «Насаф» – «Гулистон» 5:1, «Сурхон» – «Сўғдиёна» 5:1, «Турон» – «Металлург» 3:1.

Ушбу чемпионатда ҳам Тошкент вилоятининг «Дўстлик» жамоасига олтин, «Нефтчи»га кумуш медаллар насиб этган бўлса, Қаршининг «Насаф» жамоаси бронза медали соҳиби бўлди.

Акбар ЙЎЛДОШЕВ.

Покизалик

ИБРАТГА САЗОВОР

Бугунги кунда инсониятни хавф остида қолдираётган ҳодисалардан бири экологик вазият ҳисобланади. Жамиятнинг атроф-муҳит билан ўзаро бузилган алоқаси кенг жамоатчилик ўртасида катта ташвиш туғдираётганлиги ҳам бежиз эмас. Ўзбекистон Республикаси аҳолиси ўз саломатлиги ва келажак авлоднинг соғлом бўлиши учун қулай табиий муҳит яратиш, атмосферани зарарли таъсирлардан муҳофаза қилиш йўлида тинимсиз изланишлар олиб бормоқда. Шунинг учун ҳам экологик таълим ва тарбия тўғрисидаги дастлабки оддий тушунчалар ўрта мактабдан бошланмоқда.

Мактабда ўтиладиган назарий экология, биология фанлари асосида ўқитилиб, ўқувчиларни меҳнат фаолиятига тайёрлашда қўл келяпти. Бизнинг Чилонзор туманига қарашли 232-мактабимизда ўқувчилар билан биргаликда экология бўйича бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, мактаб атрофи мевали дарахтлар билан ўралди. Бу неъматларни ўқувчиларнинг ўзлари парваришлашади, дарахтларни пайвандлаш ишларида эса уста боғбон Ниғмон ота Тошпўлатов болаларнинг яқин маслаҳатчисидир.

Мактаб атрофи озода. Баҳорда ўқувчилар ўз ер майдонларига хилма-хил гуллар, кўкатлар экадилар. Уларни кўриб кўзингиз қувнайди. Синфхоналар дид билан безатилган, ҳар бир хонада гуллар яшнаб турибди.

Ўқувчилар ҳар йили туманда ўтказиладиган «Экология ва келажак» номли тадбирда совринли ўринларни эгаллаб келишмоқда. Бундай тадбирларда мактабимизнинг фаол ўқувчилари ўз қўллари билан ясаган хилма-хил макетлар билан қатнашадилар.

Болаларга экологик таълим ва тарбияни сингдиришда ўтмиш алломаларининг фикрларидан ҳам кенг фойдаланилади. Яқинда шундай тушунчалар ёрдамида «Табиат ноласи» номли саҳна кўриниши тайёрланди. Бунда мактабнинг деярли барча ўқувчилари иштирок этишди. Бу тадбир туман танловида совринли ўринни эгаллади.

«Меҳнат, меҳнатнинг таги роҳат» деганларидек мактаб боғидан олинган ҳосилдан ўқувчиларимиз ўзлари баҳраманд бўлишади. Мактаб ошхонасида тайёрланган шарбатлар ўз боғимизда етилган мевалар ва полиз экинларидан олинмоқда. Ҳар йили кузги-баҳорги кўчат ўтқазиш мавсумида мактаб боғида кўплаб ёш ниҳоллар экилиб, уларнинг парвариши билан ўқувчиларимизнинг ўзлари шуғулланишади.

Мукаррам ҚЎРҒОНБЕКОВА, 232- мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси.

Кундалик ҳаётимизнинг турли йўналишларда ҳам иқтисодий, ҳам моддий ўзгаришлар рўй бераётган ушбу жорий 2000 йилнинг Президентимиз томонидан Соғлом авлод йили деб эълон қилиниши айни муддао бўлди. Бу борада «Тошмаргёғ» ҳиссадорлик жамияти бўйича тузилган тадбирлар изчил амалга ошириб келинмоқда.

Масалан, жамият ҳузуридаги маъмурий болалар боғчасига йил давомида тарбияланувчиларни жамият ҳузуридаги «Настарин» сиҳатгоҳида бепул даволанишини ташкил этиш, жисмоний тарбия ва чиниқиш хонасига керакли жиҳозларни сотиб олиш, боғчани битириб 1-синфга бораётган тарбияланувчиларни ўқув қуроллари билан тўлиқ таъминлаш ва бошқа тадбирлар учун 1,5 миллион сўмликдан кўпроқ маблағ сарфланади.

Жамият оталиғидаги 156-ўрта мактабга ўқувчиларни соғломлаштириш ҳамда зарур ўқув қуроллари сотиб олиш учун жами 1 миллион сўм пул ўтказилди.

Жамият меҳнат жамоаси аъзолари ва уларнинг фарзандларига ҳам алоҳида

Касаба уюшмаларида

ҒАМХЎРЛИК САМАРАСИ

ғамхўрлик қилиб келинмоқда. Жумладан, Митрофанов номли сув спорти ҳавзасига касаба уюшма қўмитаси орқали чипталар сотиб олиб, 20 фоизли нархда тарқатиш, ёзги ўқув таътили даврида болалар соғломлаштириш оромгоҳларига йўлланмалар олиб келиб, ишчи хизматчиларнинг фарзандларига бепул тарқатиш жорий этилган.

Йил давомида ишчи-хизматчиларга соғлиқларини тиклаш, якка ҳамда оилавий ҳордиқ чиқаришлари учун сиҳатгоҳ ва дам олиш уйларига касаба уюшма қўмитаси орқали йўлланмалар 30 фоизлик нархда тарқатилди.

Ишчи-хизматчиларнинг тушлик овқат пулини имкон даражасида қоплаш ҳамда ишга келиб-кетишлари учун мунтазам равишда автобуслар билан таъминлаш йўлга қўйилган.

Айниқса, Хотира ва Қадрлаш куни арафасида қурилиши тугалланиб, тантанали равишда меҳнат жамоаси ихтиёрига топширилган соғломлаштириш мажмуи жамият ҳудудида қад ростлагани алоҳида аҳамиятга эгадир. Умумий баҳоси йигирма миллион сўмни ташкил этган ушбу соғломлаштириш мажмуида бир неча хил спорт тренажёрлари бўлган хона, биллиард ва стол теннислари зали, сауна ҳовузи билан, душхоналар ҳамда дам олиш хоналаридан ташқари тиббий ёрдам кўрсатиш, тиш даволаш хоналари мавжуд.

— Ҳиссадорлик жамиятимиз меҳнат аҳлининг ҳалол пешона тери эвазига топган пулининг ҳар бир сўмини тежаб-тергаб, фақат керакли ишларга сарф-харажат қилиб, унумли фойдаланишимиз керак, — деган гапни эслатиб туришни яхши кўрадиган жамоа раҳбарининг ўзи кундалик амалий ишларда ана шу гапига оғишмай риоя қилиб келади. Шунинг учун ҳам раҳбарият, маъмурият касаба уюшма қўмитаси биргаликда жамиятда ишлаётган 1200 га яқин меҳнаткашларни ижтимоий жиҳатдан ҳар томонлама муҳофаза қилишга алоҳида эътибор бериб келмоқда. Масалан, ҳар бир ходим учун бепул хўл мевалар тарқатиш йўлга қўйилди. Буларнинг ҳаммаси жамоамиз ишларининг бир маромда муваффақиятли боришига асос бўлмоқда.

Мирзаҳусан ЗУФАРОВ, «Тошмаргёғ» ҳиссадорлик жамияти касаба уюшма қўмитасининг раиси.

«Оқшом»нинг ҳуқуқий маслаҳатхонаси

СЎРАНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Савол: Никоҳ шартномаси ҳақида маълумот берсангиз.

Жавоб: Никоҳланувчи шахсларнинг ёки эр ва хотиннинг никоҳда бўлган даврида ва (ёки) эр ва хотин никоҳдан ажратилган тақдирда уларнинг мулкий ҳуқуқ ҳамда мажбуриятларини белгиловчи келишуви никоҳ шартномаси деб ҳисобланади. Никоҳ шартномаси никоҳ давлат рўйхатига олингунга қадар ҳам, шунингдек никоҳ даврида ҳам тузилиши мумкин. Никоҳ шартномаси ёзма шаклда тузилади ва нотариал тартибда тасдиқланиши лозим.

* * *

Савол: Қандай ҳолатларда никоҳ шартномасини ўзгартириш ва бекор қилиш мумкин?

Жавоб: Никоҳ шартномаси эр-хотиннинг келишуви билан исталган вақтда ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши мумкин. Никоҳ шартномаси қандай шаклда тузилган бўлса, унинг ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши ҳам шундай шаклда амалга оширилади.

Никоҳ шартномасини бажаришдан бир томонлама бош тортишга йўл қўйилмайди. Никоҳ шартномаси эр-хотиндан бирининг талаби билан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексида белгиланган асослар ва тартибда суднинг ҳал қилув қарори билан ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши мумкин.

Никоҳ тугатилган пайтдан бошлаб никоҳ шартномасининг амал қилиши ҳам тугайди, никоҳ шартномасида никоҳ тугатилганидан кейинги давр учун назарда тутилган мажбуриятлар бундан мустасно.

(Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексидан).

Муруввват

ЁЛҒИЗНИНГ ЁРИ

БИРИНЧИ ҲИКОЯ

— Худога солганман, — ниҳоят ая ўзларини қўлга олдилар, — фақат худога солганман. Менга нима-ники лозим кўришган бўлса, болаларидан қайтиши, шубҳасиз...

Бир-биримизга қараб хийла вақт жим ўтириб қолдик. Шу орада хонани бир қур кўздан кечирдик: оддий, шинам, иссиққина. Юмшоққина каравот. Ўртада стол-стуллар. Чойнак-пиёлалар, идиш-товоқлар жой-жойида. Буни сезибми, ая секингина: «Барака топишсин, ходималар ҳар куни тўрт маҳал ош-овқат келтириб беришади», — деб қўядилар.

Афсуски, Муаззам аянинг узоқ вақтлардан буён табассум жилваланмаган синиқ чеҳраларидан булар асло татимаётгани, бир умр умргузаронлик қилган қадрдонларининг соғинчи, хумори тутаётгани сезилиб турарди.

— ...Ўзи шўр пешона бир аёл эканман. Бўлмаса, якка-ю ягона фарзандим Аброржондан жудо бўлармидим?! —Аянинг кўзларида яна ёш ғилтиллайди. — Ёлғиз бола бола эмас, мисоли узилган бир гул экан. Эсим борида туғиб-туғиб олмайманми? Бунақа кўргиликлар бошимга тушишини қаёқдан билибман?! Агар ўғлим ҳаёт бўлганида буёқларга ташлаб қўярмиди?!

— Ўғлингиз билан бирга яшар эдингизми?

— ...Ўғлимни уйлантирдим, икки фарзандли бўлгунича бирга яшаганмиз. Эрим оламдан ўтганларидан кейин иккинчи бор турмуш қурдим. Ўғлимнинг отасидан қолган ҳовли-жойларни боламга ташлаб, ўзим иккинчи турмуш ўртоғимникига кўчиб кетганман. Бу одам бир этак бола билан қолган, етти фарзандли бева эканлар. Уч ўғилни уйлантириб, бир қизни узатган эканлар. Қолган уч қиз бўйлари етиб ўтиришган экан. Бош-қош бўлиб бир йилда уччовини ҳам узатдим. Уларга мебель, сарпа-суриқ қидириб тентирамаган жойим қолмаган. Онаси йўқлигини билдирмай деб ўзимни ўтга ҳам, чўққа ҳам ураверибман денг. Бешик тўйи, ўғил тўйи дейсизми, қудалар билан борди-келди дейсизми, кам-кўстсиз ўтказганмиз. Шуларга миннатдорчилик туйғусими ёки мендан кейин хор бўлиб, уй-жойсиз қолмасин дебми, эрим раҳматли оғир касал ётган пайтларида нотариус ходими иштирокида ҳовли-жойларини менинг номимга расмийлаштирувчи васиятнома ёзиб қолдирдилар...

— Уй-жойингиз бор экан, нега буёққа келдингиз?

— Уй-жой бўлгани билан унда эркин-эмин яшашинг бор, сенинг иссиқ-совуғинг, ётар-турарингдан хабар оладиган одаминг бўлиши керак... Аслида-ку бу ҳовлида мен ёлғиз эмас эдим. Эримнинг икки ўғли ўз оиласи билан яшарди. Эрим билан ўн йил бирга ҳаёт кечирган бўлсак: улар оламдан ўтиб кетгач, яна ўн йил шу ҳовлида яшаб турдим... У пайтларда Аброрим ҳаёт эди.

— Ойи, бағримизга қайтинг, бирга яшаймиз, - деб ўғлим бир неча бор таклиф қилган.

Лекин келинимнинг бунга рағбати йўқлигини сезардим. Бўлмасам, шу келинимни ўзим танлаб, ўғлимга олиб берганман-а... Ўқишларини битиргунча уйга, болаларига боқишганман-а...

...Болаларни ташлаб кетиб қолсам онамиз ўгайлик қилди-да деб ўксинишмасин, деб ўғлимни алдар эдим. Аслида эса Аброримникига учиб боришга қанотим йўқ эди, холос. Ўғлим ҳаётдан ўтгач, кўзимга ҳеч нарса кўринмай қолди. Келиним бўлса: «Бу ёққа келинг, невараларингиз билан бирга яшанг, энди биз ҳам ёлғизмиз, ойи», — демади. Бу уйдаги икки ўғлимнинг хотинларига ҳам малол келаётганимни сездим. Қайси келиним бир коса овқат берар экан, деб термулиб ўтирган кунларим кўп бўлган. Иссиқсиз қолиб кетган пайтларимнинг саноғи йўқ. Бир пиёла чой қайнатиб ичай десам газ плитасининг тўртта ўчоғи ҳам банд бўларди. Билмадим, атайин шундай қилишармиди, хуллас, кенг ҳовли кўзимга тобора тор кўринар, қафасдаги қушдай бехаловат эдим... Бўлмаса, болаларимга ҳеч қачон ўгай кўз билан қарамаганман. Яхшилик қилсам қилганманки, ёмонлик соғинмаганман. Эрим ўлгандан кейин ҳовлининг этагидаги битта хонада бола-чақаси билан тиқилишиб яшаётган кичик ўғлимни ичимга кўчириб чиқдим. Оталари ҳаёт пайтидагидек меҳримни ҳам, яхши гапимни ҳам улардан аямадим.

Шу орада ўртанча ўғлим тўсатдан вафот этди. Жўжабирдай жон отасиз қолишди. Бу оилада ҳам, кичик ўғлимнинг ҳам уйлантирадиган ўғиллари бор эди. Мен эса бир уй, бир айвонни эгаллаб ўтирибман... Бундан хижолат чекардим. Менга бир хонали дом олиб беринглар, кўчиб кетаман, денг деб ўргатувчилар ҳам бўлди. Буни ўзимга эп кўрмадим. Ўз туққан ўғлимникига сиғмаган, ўгай ўғиллардан яхшилик кутайми? Бу уй-жойлар эримнинг ота-онасидан қолган экан. Ўзидан ҳам қолди. Ҳаммамиздан ҳам қолади. Пачакилашиб ўтирмадим. Бирга яшаётган кичик ўғлимни олдимга ўтказиб, гап бошладим. Кексалар уйига кетишга қарор қилганимни айтдим. У кўнглим учун: «Биз турганда қаёққа кетасиз», — ҳам демади. Менинг бир уй, бир айвонимга бўйи етиб турган ўғлингни уйлантир, болам. Орзу-ҳавас кўр, дедим. Кейин сандиғимни очиб, ўлимликларимни бир-бир олиб кўрсатдим. Ҳеч нарсага зориқмайсан, ҳаммасини бадастир қилиб қўйганман дедим. Ҳамма билан хайр-хўшлашиб, кетаётиб, ўғлимнинг қўлига отасининг уй-жой ҳақидаги васиятномасини тутқаздим. Уй масаласида дов-жанжалим йўқ, кўнгилларингни тўқ қилиб яшайверинглар, болаларим, деганча уйдан этагимни қоқиб чиқиб кетганман. Ўғлим анграйиб қолди... Кейин буёққа кузатиб қўйди. Ҳарқалай ҳозирча икки-уч ойда бўлса ҳам келиб, хабар олиб турибди. Ундан бошқа яна олтита фарзандим бор-ку. Уларга ҳам ўгай деб қарамаганман. Сут бермасам ҳам, меҳр берганман. Келганимга бир йил бўлсаю: бирортаси онам бормиёй, деб мўраламасая... Қорнимга эмас, қадримга йиғлайман, қадримга...

— Аброр ўғлингизга ташлаб кетган уй-жойда ҳам ҳаққингиз борку!

— Тўғри, лекин у уй-жойлардан ҳам аллақачонлар мосуво бўлганман... У пайтларда иккинчи эрим ҳам ҳаёт эдилар. Бир куни Аброр ўғлим йиғламоқдан бери бўлиб олдимга келиб қолди. Оиласи билан катта қарзга тушиб қолгани, тез орада тўламаса, иш ёмонликка юз ўгиришини айтди... Ўғлим кўзи тўла ёш, мендан нажот кутарди...

... Қанақа қарз, нега қарз... Бу сир, бу ҳақда сизга ҳеч нарса айта олмайман, айланай... Шунда бошим қотиб қолган. Тилла тақинчоқларимни чамалаб кўрсам, қарзига етмайди... Ҳеч кимнинг бошига бу кунни солмасин экан... Ўйлаб-ўйлаб, ҳовли-жойимизда тўхталдим. Бошинг омон бўлса, бунақа ҳовлидан ўнтасини сотиб оларсан, болам... Йигит моли ерда деганлар... Ҳовлини сотиб қарзингдан қутул, ортганига бирор бошпана оларсан, дедим...

Ҳозирда келиним икки неварам билан Юнусободда яшаётган уч хонали уйни ўшанда ўғлим қарзидан ортиб қолган пулга сотиб олганди... Бор зеб-зийнатларим, тилла, бриллиант тақинчоқларимни невараларимни узатганда сепига қўшасан, унгача борманми, йўқманми, деб ўғлимга қўшқўллаб топширганман. Ўлимликка деб йиғиб юрган пулларим бор эди, уларга бир хилда иккита гилам сотиб олдим ва уларни ҳам невараларимга писабилло ҳадя этганман... Бир сўм пулни белимга тугиб қўяй, бир кун керак бўлар демабман. Яқинларим борку деб ишониб юраверибман. Бунақа бўлишини ким билибди дейсиз...

Бу ҳикояларни эшитаяпмизу бошқа бир қариянинг айтганлари хаёлдан кечади: «Топган-тутганингизни оёғингиз ердан узилгунча маҳкам ушланг. Ҳа, маҳкам ушланг. Шу бойлик илинжида фарзандлар сизга яхши қарайдилар, ташлаб қўймайдилар».

Бу гап ота-онасини бойлиги учун эмас, борликлари учун иззат-икром қилиб, ҳурматларини жойига қўядиган фарзандларга мутлақо таааллуқли эмас. Лекин ҳаёт ҳаёт экан-да. Биров-ундоқ, биров-бундоқ.

Эшик қия очилиб, оқ дока рўмоли ўзларига ярашиб тушган онахон муралаб қарадилар.

— Муаззамхон, азбаройи зерикиб, бир гурунглашгани келгандим. Одам тафтини одам олади, айланай, — онахон хонага кириб, тараддудланиб қолдилар. — Меҳмонларингиз бор экан, кетақолай.

— Бу кишилар ҳаммаларимизнинг меҳмонимиз бўлишади, Тошхон. Кўнгил сўраб келишибди.

— Кўнгил сўраб дейсизми?! Вой, бизда кўнгил қолибдими? Тошга айланганку, тошга, — онахон беихтиёр кўзига ёш олдилар.

— Бу киши Тошхон Одилова бўладилар, — таништиради Муаззам ая. —Ёшлари саксон саккизда.

—Оҳ-воҳ деб бандасининг куни ўтаверар экан. Бу хўрликларга аллақачон ўлиб кетаманми девдим, — давом этадилар Тошхон ая. — Яхшиям ҳукумат бор экан. Ҳамма унутса унутаркан, ташлаб қўйса, ташлаб қўявераркан, лекин ҳукумат ҳар қандай шароитда ҳам бошингни силаркан. Садоқат кўрсатаркан, вафо қиларкан... Давлатимиз илоҳим бундан ҳам зиёда бўлсин. Ётганимда ҳам, турганимда ҳам худодан тилаганим шу...

— Тўғри айтасиз дейдилар Муаззам ая ҳам тетикланиб. — Эл-юртга қилган хизматингиз ерда қолмас экан. Минг карра ортиғи билан ўзингизга қайтиб келаркан. Шунча гаплашиб ўтирибмизу сизга айтиш эсимдан чиқибди — уруш йиллари тўқимачилик комбинатида ишлаганман.

Икки томони алоҳида хоналарга бўлинган узундан узоқ йўлак. Бораверсангиз, кенг ва ёруғ меҳмонхона. Қариялар дам олиш, телевизор кўриш, дилёзди суҳбатлар учун шу ерга тўпланишаркан. Республика уруш ва меҳнат фахрийлари пансионатининг ходимаси Ҳалимахон истараси иссиқ, нуроний бир онахон билан бизни шу ерда таништирди.

— Бафуржа отамлашинглар, — деди-да, шошилганича ўз ишлари билан кетди.

Халақит берадиган одам йўқлигига қарамасдан онахон бизни ўз хоналарига бошладилар. Бу ерда ҳам суҳбатимиз ҳийла муддат қовушмади. Ҳалигина: «Келинг, одам одамга ғанимат, кўришиб қўяйлик», — деганларида аввалига аянинг елкалари силкиниб-силкиниб турди, кейин ҳўнграб юбордилар. Ўша аснода кўнгилларидан нималар кечди, нималар кўзларига ёш келтирди — ёлғиз Аллоҳга аён.

Назаримда яқин орада аяни ҳеч ким йўқлаб келмаган. Дил яраси, ўксикликлари боисини шундан деб билдик. Эҳ, қарилик, қарилик, сен тузалмайдиган дардсан. Беихтиёр «Қобуснома»даги ушбу сатрлар бедармон қалбимизга ханжардек санчилди: «Ҳамма халойиқнинг умри қуёшга ўхшайди. Йигитларнинг қуёши шарқдадир, қарияларнинг қуёши ғарбдадир, ғарбда бўлган қуёш тез ботади».

ИККИНЧИ ҲИКОЯ

1937 йил. Айни қама-қама авжига минган қатағон йилларида Ўзбекистон Олий судида судья бўлиб ишлаб юрган отамиз — Мирзоабдулло Эрғозиевни қамоққа олишди. Отам шу кетганларича бедарак кетганлар... Ўшанда 3-синфда ўқир эдим. Халқ душманининг қизига мактабда ўрин йўқ деб, ўқишдан ҳайдаб юборишди.

Мактабда, маҳаллада халқ душманининг қизи деб қўлини бигиз қилиб кўрсатганлар бўлди. Анҳор тепасида ўтирсам, қўшнимиз Ойниса опа келиб қутқариб қолган. Шу киши тўқимачилик комбинатига ишга киритиб қўйган. Олдин шогирд бўлиб, ип улашни ўргандим. Кейин станокка ўтдим. Йиллар ўтди. Бир ўзим 36 станокни бошқардим. Асосан малла тўқир эдик. Расмларим газета-журналларда босилди. Ўқувчилардан даста-даста хатлар олардим.

Шукрки, меҳнатларим эвазига бугун давлат паноҳидаман, умрим ҳузур-ҳаловатда. Юртбошимизнинг бу ғамхўрликлари, эътиборлари мен каби нуронийлар умрига умр қўшмоқда.

Муаззам ая Жабборова матбуотда босилиб чиққан расмлари йиғилган буклетни ҳаяжон билан кўрсатади. Чеҳрасида — аллақандай жонланиш, ҳаяжон, жўшқин ёшлик дамларини эслаган сайин ёш боладай энтикар, кўзлари чақнарди... Бугун у эъзозланиб, ҳукумат ардоғида яшаётган экан. Бу унинг эл-юртга қилган хизматлари унутилмаганидандир. Биз пансионатни айланиб, якка-ёлғиз, қаровсиз қолган уруш ва меҳнат фахрийларига бу ерда яратилган шароитлар билан танишиб, бунга яна бир бор иқрор бўлдик.

УЧИНЧИ ҲИКОЯ

— Қатағон йиллари бошимизга не кунларни солмади, — суҳбатга қўшиладди боядан буён жимгина ўтирган Тошхон ая. Эрим Ғуломжонни бойнинг ўғли деб қувғинга олишган. Бир кунда йўқ бўлди-қолди, ўликми, тирикми — билмаймиз. Ер-сувларимиз, уй-жойларимиз, чорва молимиз мусодара қилиниб, ўзимизни Мирзачўлга ҳайдашган. Уйжойсиз, боқувчисиз, тўрт болам билан қолиб кетдим. Шу орада оғир касал бўлиб, шифохонага тушиб қолдим. Икки ярим йил ётдим. Соғайиб чиқсам, болаларим тўс-тўс бўлиб кетишибди. Бири сувга оқиб ўлибди. Битта ўғлимни кимдир фарзандликка асраб олибди... Шулардан ҳозир биттаси ҳаёт.

Ёлғизлик, уйсизлик укамникига етаклаб келди. Қирқ йил бирга яшадим. Уканг кофир бўлса бўлсин, келининг мусурмон бўлсин экан. Жойинг жаннатда бўлгур Муҳаббатхон келиним бебаҳо аёл эди. Бегонасирашимга йўл қўймас, мисоли онасидек кўрар, қайнонасидек сийларди. Мен ҳам уларга оғирлигимни солиб ўтирмаганман. Қовоқ сомса ёпиб сотардим. Фойдасига кийим-кечагимни бутлаб, ош-овқатга қарашардим.

Келиним оламдан ўтдию шўримга шўрвалар тўкилди. Укамникига сиғмай қолдим. Шу ғариб опамнинг кўкрагидан қандоқ қилиб итараман демади. Ўғли, келини, невара келинини йўлга солиб, мендек ғариб опасига нисбатан уларда меҳр-шафқат уйғотмади. Хоҳласа, шундай қилиш қўлидан келарди. Наинки, хонадонда ҳамма шароит муҳайё, тўқ-бадавлат турарди. Ҳовлиси гир айлана уй, тагларида енгил машиналар...

Аксинча, қўлимдан етаклаб келиб, шу ерга ташлаб кетди...

Муҳаббат келиним ҳаёт бўлганида икки дунёда бу ишга йўл қўймасди. Унинг орияти баланд эди. У менга бегона эди, укам билан бўлса бир ота-онаданмиз, бир қориндан талашиб тушганмиз. Йилда бир келиб, кўриб кетай демайди, бемеҳр, беоқибат... Болалари, набиралари қўлимда ўсишгани учунми ўшаларни соғинаман, кўргим келади... Оҳ-воҳ деб, кун боттириб, тонг орттириб ўтаяпмиз. Одам дунёга ёлғиз келаркану ёлғиз кетаркан... Ёлғизнинг ёри Худо, ўргилай...

ТОШ КЎНГИЛЛАРДАН РЎШНОЛИК ИСТАБ

Тошхон ая билан суҳбатнинг эртасига у кишининг укаларига қўнғироқ қилдик.

— ...Мен келинлари бўламан, — деди узоқ сукутдан кейин у томондаги овоз.

— Қайнотангиз уйдамилар?

— Мачитга чиқиб кетганлар... Ҳали замон келиб қоладилар.

— Синглим, сиз Тошхон аяни танийсизми?!

— Қанақа Тошхон? Ҳа, катта ойимларними?! Нимайиди?! — келин энсаси қотганлигини яширмади.

(Давоми 4-бетда).

СУРАТЛАРДА: Республика уруш ва меҳнат фахрийлари пансионати фаолиятидан лавҳалар: пансионат директори Рустам Бекнозов ходимлари даврасида; пансионат тиббиёт ҳамшираси Нигора Ҳайдарова Ҳадича опа билан;

Қатралар

ВАТАНИМ БИТТА

Ўрмон ёнарди. Алвон-алвон алангаси дов-дарахтни илондек чирмаб, домига тортарди. Чирс-чирс ёнаётган дарахтдаги уясини ташлаб қочган қушлардан бири тинч жойдаги баланд дарахтнинг у шохидан бу шохига чирқиллаб учиб қўнади.

— Олов босиб келаяпти-ку. Уёқ-буёққа талпинмай мағрур туришингга ҳайронман, —дарахтга ачинади қуш.

— Сенга ўзга дарахт — макон топилаверади. Менинг эса ўсган жойимни ташлаб кетмайман. Илдизлари она ерни чирмаб кетган. Оловда ёнсам ҳам мағрурлигим шундан. Алангaнинг ёқимсиз куйган иси яқинлашиши билан безовта қуш мағрур дарахтни тарк этди.

КЕЛАЖАК ТАШВИШИ БИЛАН

Мевали дарахтнинг каттакон шохи шамолдан синиб пўстлоғига осилиб қолди.

— Меваларингга эндигина маза кирвотувди-я, — ачинди синган шохни танидан ажратмоқ учун енг шимараётган йигит.

— Мени силтаб тортмагин. Танамнинг қуйи қисмидаги пўстлоғим шилинса ёш шохлар қуриб қолади. Тезроқ арралаб ерга тушурганинг яхши мени. —Жон талвасасида ялинади шох.

— Арра топгунча яна шамол турса-чи?! -дея қаёққадир югуради йигит.

Шох унинг ортидан боқаркан: — Ишқилиб пўстлоғим яна шилинмасин. Умримнинг давомчилари ёш шохлар омон бўлса бас. —дейди ўйланиб.

МЕҲНАТ БИЛАН ЕСА...

Дала йўлида сигирни етаклаб уйга ошиқардим.

— Қорни тўймади-ку — деб қолди ортимдан келаётган таниш амаки. — Ишни қизғониб жониворни боқамиз.

— Анча жойдаги тизза бўйи ажриқни ўриб бердим. Ҳайронман, —дедим амакининг гапидан ҳиёл руҳим тушиб.

— Ердан ўтни тортқилаб ўзи ейиши керак эди. —деди шошилганча ўтиб бораркан амаки. — Эртага бугун ўриб берган жойингизга ердаги ўтни сигирнинг ўзи есин. Худо хоҳласа натижаси ёмон бўлмас, «Қўл билан берганга қуш ҳам тўймас» деган гап бор, ахир.

Бу гапда не сир бор экан, дея сигирни ўтга қўйдим. Ажриқни узиб курт-куртлаб чайнаркан менга қараб-қараб қўяди. Ўтни менга ўриб берaман, деб овора бўлма. Меҳнат билан еганим қандай маза, демоқчими?!

Кечқурун уйга қайтишимда амаки менга яна ҳамроҳ, дил ёзади:

— Дуруст, бугун жонворнинг биқини чиқибди. Ердан тортқилаб ўзи еганича не етсин. Молнинг ризқи ерда болам. Игнадек ўтни узиб олган қорнига тўядек бўлиб кирадими, деган машойихлар.

Ғани АБДУЛЛАЕВ.

Шарқ дурдоналари

Ўз-ўз ўрганиб домо бўлур...

ОТИБ ҚОЛСАНГ-ЧИ

Ёзги таътилда бошқа шаҳарга бордим. Менинг келганимни бир танишим эшитиб қолибди. Уйига таклиф қилди. Меҳмонда ёш жувон ҳам бор эди. Исми Муаттар экан. У мендан:

— Мусо Туркистонийни биласизми? — деб сўраб қолди.

— Ҳа, ҳатто унинг «Туркистон фожиаси» китобига масъул муҳаррир ҳам бўлганман, — дедим.

Муаттарнинг чеҳраси ёришиб кетди. У ҳаяжонини ҳеч босолмасди. Билсам, у Мусо Туркистонийнинг авлоди экан. Мусо Туркистоний аҳли илм, маърифатпарвар кишилардан бўлиб, Андижонда туғилган, қизил империя таъқиби остида чет элга ҳижрат қилиб, Араб давлатларида яшаб қолган эди. У русия инқилоби, советларнинг ур-йиқити, босмачилик даври ҳақида «Туркистон фожиаси» номли китоб ёзиб, нашр қилдирган эди. Бу китобни таниқли тарихчи олим Сайфиддин ҳожи Жалилов кириллга табдил қилган ва мен масъул муҳаррир сифатида устидан кўриб чиққан эдим. Асар «Фан ва турмуш» журнали Бош муҳарририниг ўринбосари Комил Холмуҳаммедов томонидан нашрга топширилган, бироқ унинг босилиб чиқишига рухсат берилмаган эди. Муаттарга шуларни гапириб бердим. У барибир хурсанд эди.

— Мен Мусо Туркистонийни ҳеч ким билмаса керак, деб ўйлагандим, — деди у. Сўнг менга бир шеър ўқиб берди. Шеър менга жуда ёқди.

— Кимники? — деб сўрадим.

— Ўзим ёзганман, ёқдими? — деди у.

Кейин менга яна бир неча шеърларини ўқиб берди. Ҳаммаси одоб-ахлоқ ва ҳикматни ўз ичига олган шеърлар эди.

— Ҳозир ҳам ёзиб турасизми? — дедим унга.

— Ташлаб қўйганман, — деди у.

Ташлаб қўйгани ҳақида қайта-қайта афсусланиб гапирган эдим, менинг жиддий гапирганимни сезиб, дадиллаша бошлади.

— Сиз менда ишонч уйғотдингиз, албатта давом эттираман, — деди у.

Улар менга шарқ қўлёзмалари, маънавият масалалари, инсондаги сирли психологик жараёнлар, табобат, тасаввуф, авлиёлар ҳақида кўплаб саволлар беришди. Кетишга шайланар эканман, қулоғимда Муаттарнинг ёқимли шеърлари жаранглар ва мен уларнинг таъсирида эдим. Муаттарнинг олдидаги дафтарни олиб, хаёлимга келган мана бу тўртликни ёзиб қўйдим:

Ҳикмат дарёсига ботиб қолсанг-чи,
Фикр қаймоғидан тотиб қолсанг-чи.
Ширин қаламингдан инжулар сочиб
Ётиб қолгунингча отиб қолсанг-чи.

Муаттар тўртликни ўқиб, кулди ва «хўп» дегандек бош силкиди.

ЭСЛА ГОҲИДА

Мансабдор бир қариндошимнинг онасини кўргани борган эдим. Тасодифан, бошқа ерда турадиган ўша мансабдор ўғли ҳам келиб қолди. Иши кўплигини баҳона қилиб, қайтишга шошилди. Унинг давлати ошиб-тошиб кетгани, босар-тусарини билмай қолгани менга маълум эди. Она қайтаётган ўғлидан пул сўради.

— Сен кампир хотин пулни нима қиласан? — деди ўғли.

— Еб-ичишга керак, ўғлим, — деди она.

— Ўзинг ишлатмай, бола-чақаларингга тарқатиб юборасан, — деди у, сўнг минг сўм пул чиқариб берди.

Мен уни кузатиб қўяр эканман.

— Она ўзи ишлатадими, бировга бериб юборадими, барибир онага пул керак, шу пулларни топишингизга сабаб бўлган ва сизни гўдакликдан шу ҳолатга етказган она эмасми? — дедим.

Мансабдор қариндошимнинг қошлари чимирилди, индамасдан машинага ўтирди-ю жўнаб қолди.

Қадди камонингни эсла гоҳида,
Ёшлик овонингни* эсла гоҳида.
Шунчалик қад кериб юрганинг кимдан,
Гўдак замонингни эсла гоҳида.

ХАРОБА ДЎСТ

Тадбиркор дўстлар орасида энг хароби у эди. Дўстларга дедим:

— Сизлар бой, у эса камбағал. Дўст-дўстни қўлламайдими?

— Унда одамгарчилик йўқ, — дейишди улар. — Устига ўта хасис ва яхшиликни билмайди.

— У билан дўстликни ё узиш ёки қўллаш керак, яхшилик қайтмаганда ҳам номайи аъмолга савоб ёзилади, — дедим.

Дўстлар қўллаб юборишди. Ўртага пул ташлаб унга беришди ва тижорат учун ўзлари билан чет элга олиб кетишди.

Дўст дўстлари билан бир неча марта чет элга чиқиб келгач, ўзини тутиб олди. Кейин эса дўстларини огоҳлантирмай ўзи чиқадиган бўлди. Секин-аста дўстларидан узоқлаша бошлади.

— Ана, унинг аҳволини кўринг, — дейишда дўстлар менга. — Ёмонга яхшилик қилиш ёмонлигига шерик бўлиш билан тенгдир.

Бу гап менга қаттиқ таъсир қилди. Бир тўртлик ёздим, машинада унинг уйи ёнидан ўтиб кетаётиб, ўғлини кўриб қолдим ва у орқали тўртликни уйига киритиб юбордим. Тўртлик мана бу эди:

Ҳолинг хароб эди, бир эслаб қўйгин,
Бағринг кабоб эди, бир эслаб қўйгин.
Давлат кимлар билан бўлди муяссар,
Сабаб аҳбоб** эди, бир эслаб қўйгин.

РАСВО ҚИЛҒУСИ

Тошкентда бир дўстимиз бор эди. Ишга доим кеч келарди, келганда ҳам ичиб келарди. Ўртага олдик ва таъна тошларини отдик.

— Дўстларим кўп, — деди у. — Улфатлар сероб, юзюз қилайлик деб туриб олишади. Кўнгил бўш, юзидан ўтолмайман.

Йиллар ўтди. Ичмаса туролмайдиган бўлиб қолди. Охири ишдан ҳайдалди.

Бир куни уни бозорда кўриб қолдим. Соқоли ўсган, либоси хароб, оғзида сигарета, тишлари сарғайиб кетган, оёғида зўрға турар эди. Унга мана бу тўртликни муносиб кўрдим:

Барчага туну кун дилкаш бўлибсан,
Кўнгли беғубору беғаш бўлибсан.
Дўстларнинг дилини оғритмайин деб,
Охири, қарасам, алкаш бўлибсан.

Ҳадисларда «Умму-л-хабоис», яъни «Ифлосликлар онаси» дейилган ароқнинг қора қилмишини кўриб, бу сўз замирига назар солдим. Араб тилида арақ дегани томирни англатади. Демак:

Арақ, бора-бора адо қилғуси,
Одамлар ичида расво қилғуси.
Арақ сўзи араб тилида «томир»,
Демак, у томирдан жудо қилғуси.

Маҳмуд ХАСАНИЙ.

* Овон — вақт, пайт.
** Аҳбоб — дўстлар.

Ножўя иш — келтирар ташвиш

АРОҚНИНГ БОЗОРИ ЧАҚҚОН... ЛЕКИН

Ароқ сотишдан келадиган фойданинг мўмай бўлишини ким ҳам билмайди, дейсиз. Лекин ҳамма ишнинг йўл-йўриғи, қонун-қоидаси бор. Бўлмаса соликчилар олдида бошлар ҳам, маҳалла-кўй олдида юзлар шувит бўлиб қолиши ҳеч гап эмас.

Қалбаки ароқ тайёрлаб, уни пуллашга астойдил киришиб кетган Убайдулло Исматуллаев ва Ҳусан Абдуллаев «Тошкент оқшоми» деган ёрлиқ ёпиштирилган 1000 шиша қўлбола ароқни «Карвон» бозорида харидорларга 450 минг сўмга пуллаётганда қўлга олинди.

— Дастлабки суриштирув жараёнида аниқланишича, У. Исматуллаев ва Ҳ. Абдуллаев Шайхонтоҳур тумани Гулобод мавзеси 54-уй, 47-хонадонда жойлашган яширин цехда ҳар ҳафтада ўртача тўрт минг шиша спиртли ичимлик тайёрлаб, уни сотиш билан шуғулланган, — деди солиқ соҳасидаги қонунбузарликларга қарши тезкор курашиш Бош бошқармасининг бошлиғи Комилжон Бекчонов «Туркистон-пресс» мухбирига. — Бу хонадон қалбаки ароқ тайёрлашга мослаштирилган бўлиб, текширув давомида 1600 дона «Тошкент оқшоми» ароғининг ёрлиғи, катта миқдорда сохта акциз маркалари, ҳар хил ҳажмдаги идишлар, шунга яраша мосламалар борлиги аниқланди ва белгиланган тартибда расмийлаштирилди. Ҳозирда ушбу ҳолат юзасидан суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

Янгийўл тумани, Гулбаҳор шаҳрида яшовчи яна бир «тадбиркор» Баҳриддин Исомиддинов 2 миллион 445 минг сўмлик ароқни ноқонуний равишда акциз маркасиз сотиб, қилмишига пушаймон бўлиб ўтирибди.

— Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 13 мартдаги «Давлат солиқ хизмати органлари фаолиятини ташкил этишни такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорига асосан ташкил этилган солиқ соҳасидаги қонунбузарликларга қарши тезкор курашиш Бош бошқармасининг асосий вазифаси тизимда қонун устуворлигини таъминлашдир, — деб таъкидлади К. Бекчонов. — Ўтган давр мобайнида Бош бошқарма бюджетга 9 миллиард сўмдан зиёд қўшимча солиқ туширди. Хусусан, жорий йилнинг 1 ноябрь ҳолатига 173 миллион 751 минг сўмлик спиртли ичимликларни ноқонуний ишлаб чиқариш ва сотиш билан шуғулланган 78 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланиб, шулардан 72 таси бўйича жиноят иши қўзғатилди. Олти нафар шахс эса маъмурий жавобгарликка тортилди.

Мазкур давр мобайнида ароқ тайёрланадиган 18 та яширин цех топилиб, 3 миллион 555 минг сўмлик маҳсулот давлат фойдасига мусодара қилинди.

Мурувват

ЁЛҒИЗНИНГ ЁРИ

(Давоми. Боши 3-бетда).

— Қариялар уйида эканлар... Сиз бунга қандай қарайсиз?

— Қандай қарардим... — телефон гўшаги узоқ жимиб қолди. — Мен нима қилай, ўзимнинг ишим бошимдан ошиб ётибди, — келин энди ўзини тутиб олган, дадил-дадил гапирарди. — Катта рўзғормиз, келди-кетди дегандек, яхшиямки келиним ҳам ишламайди. Иккита аёл қани уй юмушларига улгурсак. Йиғамиз, терамиз, пиширамиз, меҳмон кутамиз, меҳмонга борамиз...

— Шунча ишларнинг ичида биттагина ногирон кексанинг кўнглини олиш нима деган гап?! Қайнонангиз Муҳаббат ая ёлғиз қўл бўлиб ҳам шу уй-жойларни эплаб, яна Тошхон аянинг ҳам кўнгилларини олиб улгурган эканлар. Сизлар бир оилада бир эмас, икки аёлсизлар, икки келинсиз...

— Қайнонам уларга келин бўлганлар... Мен эса келинларининг келиниман... Нима бало, ўзи эслари оғиб қолганми, дейман ҳамманинг оёғини бир-бир тортаверар эканлар-да. Яқинда тўй қилдик. Жиянларидан тўйнинг ошидан бериб юборсам, ош ҳам жўнатмади деб гина-кудурат қилганларини эшитиб қолдим... Тавба, яхшиликка ёмонликми?!

— Уч йилда бир маротаба йўқласангиз йўқлабсизда. Шунга ҳам ота гўри қозихонами?! Одамлар бегоналарга мурувват кўрсатишади. Тошхон ая бу хонадонга бегона эмаску? Ўзингиз ҳам уларни катта ойи деб атаяпсизку? Қирқ йил умргузаронлик қилган ҳовлисида тўй-томоша бўлсаю Тошхон аяни уйингизнинг тўрига ўтказиб, тўйга бош қилиб қўйиш ўрнига юборган бир коса ошингизни миннат қилсангиз? Афсус, қайнонангиз Муҳаббатхон ая изларини босмабсиз...

Келин жим бўлиб қолди...

Пешин билан аср ўртасида яна ўша телефон гўшагини бураймиз. Энди телефонни Тошхон аянинг бир қориндан талашиб тушган укаси олади. Тошхон ая ўз яқинларини қўмсаётгани, кўзи ожиз, қулоғи ёмон эшитаётган бир қариянинг ўз қавми-қариндошлари, яқинлари ардоғида бўлиши ҳақидаги ўз истакларимизни билдирамиз...

— Бу оғир масала, - дейди узоқ тин олиб ука. — Кекса одамнинг ётар-турари бор. Ётиб қолса унга ким қарайди... Келинлар уй-рўзғор юмушларидан ортишмаса... Буёғини сўрасангиз, мен ҳам қариб қолганман. Менинг ўзимга ҳам қарайдиган бир одам керак... Тўғри, опамни кўргани боролмаяпмиз, лекин жиянлар хабар олиб туришибдику...

Нафасимиз ичимизга тушиб кетди... Ё алҳазар, ўзини имонли, диёнатли ҳисоблаб, ҳар кун беш вақт намозни канда қилмайдиган одамдан келаётган гап шуми?! Бунинг ўрнига фарзандларини ёнига ўтказиб олиб шу ғарибгина опам, биз — жигарлари турсак-да қариялар уйида яшашлари яхшими, маҳалла-кўйда қандай бош кўтариб юрамиз, деса бўлади-ку? Ахир, эр киши наҳотки ўз опасини паноҳига олмаса?! Беоқибатлик ҳам шунчаликми? Ёшларни меҳр-оқибатга етакловчи аслида хонадон бошлиғи ҳисобланади-ку? Қариндош-уруғлар қалбида меҳр-оқибат, диёнат туйғуларини уйғотувчи шулар ҳисобланади-ку?

Сездикки, ҳамма гап хонадоннинг каттасида. Йўқса, аввал бошдан ўз опасини ўзи етаклаб бориб, қариялар уйига ташлаб келармиди? Эртага фарзандлар ҳам отанинг ўзини шу кўйга солмайди деб ким кафолат беради? Намозхон одам кунига беш бора Аллоҳ билан яккама-якка мулоқотда бўлади, дейдилар. Бундай кимсаларнинг ибодати қабул бўлармикин? Зеро, Аллоҳнинг бу тоифа бандаларига ўз ҳукми-фармони бор. «Кимки қон-қариндошлик муносабатларини узғондир, мен ундан раҳматимни дариғ тутғайдирман». Ҳадиси шарифда ўқиймиз: «Ким меҳрибонлик қилмас экан, меҳрибонлик кўрмағайдир». «Ким раҳмдиллик қилмас экан, раҳмдиллик кўрмагай». Ва ниҳоят. Расулуллоҳ, с.а.в. ҳукм қиладилар: «Қариндош-уруғларига оқибатсиз одам жаннатга кирмағайдир». Тошхон аянинг укаси шундан келиб чиқиб мулоҳаза қилса тўғри бўларди.

Амакига сўнгги саволни берамиз:

— Тошхон аянинг қизлари борлиги ростми?

— Бор... Лекин у онасидан хабар оладиган аҳволда эмас. Қарғиш теккан. Опам уни қарғаган, оқ қилган. У оғир касал...

Юрагимиз орқага тортиб кетади. Сиз опангизнинг қарғишидан қўрқмайсизми, деб юборгимиз келади. Ва Тошхон аянинг «Қизимнинг юраги тош, тош эриса эрийди, лекин унинг юраги сира ҳам эримайди», деган нолалари қулоғимиз остида жаранглайди.

Суҳбатлар, ўзаро мулоқотлар натижаси кутганимиздек бўлмади. Булардан кўнглимиз фақат вайрон бўлди. Ҳувиллаб қолди, холос...

Ноумид шайтон дейдилар. Энди Муаззам ая Жабборованинг яқинларига умидимизни боғлаймиз, улардан яхшилик чиқишига жуда-жуда ишонамиз...

— Ҳа, қайнонамга энди биз керак бўлиб қолдикми, а, керак бўлиб қолдикми?! — дея таънаю дашномдан бошлади гапни Муаззам аянинг келини.

— Йўқ, йўқ! Улар сизга мурожаат қилаётганимизни билмайдилар ҳам, — деймиз шошиб. — Шунчаки, ўзимиз билмоқчийдик...

Келин бидирлаб гапида давом этади:

— Унда эшитинг, кимликларини, қанақа одамликларини бир билиб қўйинг... — дейди ўша овоз. — Ёши уч ойлик яккаю ягона ўғлимни яшамагур, деб қарғаганлар. Шундан беш ой ўтар-ўтмас ўғлим ўлиб қолган. Ҳозир ҳаёт бўлганда 13 ёшга кирарди. Ўғиллари — Аброр акамнинг ҳайитларини ўтказиб кетаётиб: «Ўғлим куёв кўрмади, энди сен ҳам куёв кўрмай ҳасратда ўт», - деб мени қарғаб-қарғаб кетганлар. Қизим 28 ёшга кириб ўтирибди. Биров эшикдан тиқ этиб сўраб келмайди...

— Унда, унда, албатта, дуоларини олишингиз керак экан... Тавба қилишингиз керак экан, — деймиз жон ҳолатда.

— Йўқ, бу ҳақда гапирманг. Тавба қиладиган аҳмоқ йўқ. Очиғини айтсам, мен у хотиндан қўрқаман, жуда ҳам қўрқаман...

— Унда невараларини юборинг...

— Уларни зўрлаб ҳам юбориб бўлмайди... Кўнгиллари қолган...

— Мол-дунёси яхшию ўзи ёмон экан-да?

— Бу нима деганингиз?

— Ўша бувисини йўқлашни истамаётган қизларингизга Муаззам ая бор бисотини — зеб-зийнатлари, олтин, бриллиант тақинчоқларини совға қилгани, гиламлар ҳадя этгани, ҳовли-жойини сотиб, оилангизни қарз-ҳаволадан қутқариб қолгани, сизларга бошпана олиб бергани ростми? Сизлар худойлигингизни айтингиз, ёлғон гапирсангиз, ҳақиқатдан тонсангиз яна қарғишга қоласиз, — деймиз биз ҳам қизишиб.

— Рост! — деб юборди жон ҳолатда келин.

— Унда эрим Аброрнинг онаси, қизларимнинг бувиси, бир пайтлар мени ўқишга жўнатиб, болаларимни бошини силаб ўтирган қайнонам деб қарамасангиз, ўша ёрдамлари, оилангизни оғир аҳволдан чиқариб олгани, совға-саломлари юз хотирини қилинг... Ахир бу — қиёмат қарз.

Келин биз билан ортиқ гаплашмади.

ТЎРТИНЧИ ҲИКОЯ

ҚАНОТ ЖУФТ БЎЛСА

— Шундай одамлар билан ҳар тўқнашганимда мен ҳам узоқ қийналаман, — дейди пансионат директори Рустам Бекнозов. — Очиғи, ўзларингиз кўрдиларингиз, кексаларга бу ерда ёмон эмас. Пансионатимизга келиб, оила қуриб, ҳузур-ҳаловатда яшаётганлар бор.

...Хонага ўрта бўйли, чеҳраси ёруғ, ҳаракатчан бир киши кириб келди. Ҳаётидан хурсандлиги чеҳрасидан кўриниб турибди...

Бу ерга келиб уйлангани, икки йилдан буён оила қуриб, бахтиёр яшаяпман, деганини аввалига бачканаликка йўйдик. Ўзи Сурхондарёнинг Шўрчи шаҳридан экан. У ерда икки марта уйланиб, иккита хотинидан еттита фарзанди бор бўлиб, уларни ташлаб, Тошкентга келганини эшитганимизда энсамиз яна қотди...

— Одам боласининг бахт излашга, бахтиёр яшашга ҳаққи борми, йўқми ўзи? — дейди у кайфиятимизни сезиб...

— Бор... Лекин болалар-чи? Уларда нима гуноҳ?!

— Болалар аллақачон йўргакдан чиқиб ўз йўлларини топиб кетишган, — гапида давом этади у. — Энг каттаси қирқ ёшда, энг кичиги 27 ёшда. Ҳаммалари уйли-жойли. Оила нима, ҳаёт нима яхши билишади. Оқ-қорани танишган. Уёғини сўрасангиз, мени яхши тушунишади... Менга яхшиликни раво кўришади. Шу пайтгача топган-тутганларимни уларга ташидим, вояга етказдим, уйлантирдим, узатдим... Битта ота бўлса менчалик бўлар...

— Унда сизни нега буёққа ташлаб қўйишибди?

— Ҳеч ким мени ташлаб қўйгани йўқ. Ўзим, ўз инон-ихтиёрим билан бу ерга келганман. Болаларимда гуноҳ йўқ. Оиламиздаги бирликнинг бузилишига хотинимнинг бир қилиғи сабаб бўлган... Ўзингиз ўйланг, қайси эркак ичмайди?! Бир куни мукофот беришди. Болаларга совға-салом олдим, кейин улфатлар билан қиттак-қиттак отиб, уй-уйимизга тарқаб кетдик. Болаларим одатдагидек бағримга отилишди.., Бир пайтдан кейин участка милиционери келиб, қўлимдан қайириб, милиция хонасига олиб кетди ва қамаб қўйди. Кейин билсам хотиним телефон қилиб, бошимга туҳмат тошларини ёғдирган экан. Шундай аёлга одам ўз ҳаётини ишониб топшира оладими?! Уйга қайтиб бормадим. Туфлаган тупугимни оғзимга олмадим. 18 йил беваликда юрдим. Хотиним ҳам мендан ўтибди, адаси, деб бир оғиз кечирим сўраб келмади... Ўғилларим ўз уйларига олиб кетишди. Қизларимникида ҳам яшаб кўрдим. Кексайганда одамнинг кўнгли ниҳоятда нозик бўлиб қоларкан. Куёвим қизимга қаттиқ гапирса ҳам, келиним ўғлимга бирор нарса олиб келинг, деса ҳам мен ўзимга олавердим... Беш кун кўчада, беш кун болаларникида... Ахир, бундай яшаб бўлмайдику... Бунинг устига оғир дардга чалиниб қолдим. Астма хуружи бир тутганда одам бир ўлиб-тирилади ҳисоби... Ҳалол-пок, беғубор, меҳрибон бир маҳрамга ўзимда муҳтожлик сездим. Фарзандларнинг ўз ҳаёти бор. Ота-оналарнинг ҳам ўз ҳаёти бўлиши керак, ахир. Ҳол-аҳволимдан бохабар бўлган Шўрчи туман ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи йўлланма бериб, мени Тошкентга жўнатиб юборди. Балки бахтингизни ўша ерда топарсиз, ака, девди. Фаришталар омин деган эканми, айтгани бўлди. Юринг, бизнинг уй-жойни бир кўриб қўйинг, — дейди Аваз ота қўярда қўймай. Ҳикоямнинг давомини ўша ёқда айтиб бераман. Бизни кеннойингиз кутиб ўтирибди...

Биз иккинчи қаватга кўтариламиз. Эшикни истараси иссиққина аёл очди.

— Кеннойингиз шулар, — дейди Аваз ота жилмайиб. — Танишинглар, исмлари Ҳадичабону.

Остонада бироз туриб қоламиз. Нақ куёв-келин хонасига кириб қолгандек бўламиз. Икки хона чақмоқдек ясатилган. Бири — ётоқхона, иккинчиси — меҳмонхона... Телевизор, диван, кресло ўриндиқлари, ётоқхонада ҳам ўзига яраша зарур жиҳозлар — катта каравот, тошойналар қўйилган.

— Сиз бўлсангиз шундай яшаш жойимизни, туриш-турмушимизни кўрмай кетмоқчийдингиз... Боятдан буён сизга айтаяпману — Худога шукр, биз жаннатда яшаяпмиз, — дейди ўзида йўқ хурсанд бўлиб отахон. — Икковимизнинг ҳам Худога ёққан жойимиз бор экан. Кексайганимизда ёлғиз қолдириб қўймади...

Стол устига дастурхон ёзилган. Унда иккита иссиқ нон, мураббо, чойнакларга кўк, қора чой дамланган. Эр-хотин қўймай олинг-олинг дейишади. Аваз ота бир гапириб ўн кулади. Бундан Ҳадича аянинг ҳам баҳридили очилиб, жилмайиб қўяди...

— Бундан уч йил илгариги гап, — дея ҳикоясини бошлайди ота. — Бу ерга янги келган пайтларим. Қарасам, бу ерда эркакдан аёл кўп. Э парвардигори олам, шулар орасидан бир мўмин-мусурмон, мени сийлайдиган, дардимни бўлишадиган, қизиққонлигимни кўтарадиган фаришта аёлни менга дучор қилгин, деб кечалари Аллоҳга нола қиламан денг. Шу Ҳадичахон кўнглимга ўтиришиб қолганди.

Бир куни унинг ён қўшниси Нинани кўриб, қўшнинг нега кўринмаяпти, девдим, Ҳадича бетоб ётибди, деб қолди. Кўргани борсам, алангаю оташ, бир ўрин бўлиб ёлғиз ётибди. Кўзини очмайди. Хафа бўлиб кетдим. Ўғил-қиз ўстириб, ҳолимиз шу экан-да, дедим. Қўлини ушласам — муздек. Дарров тирсагини уқалай бошладим. Пешонасига тинмай ҳўл сочиқ босиб турдим. Шифокор буюрган дори-дармонни бердим. Ухламай, тун бўйи бошида ўтирдим. Эрталабга яқин мудраб кетибман. Кўзимни очиб бундоқ қарасам, Ҳадичабону ҳам кўзини очиб менга қараб ётибди, ўлиб қолади, деб қўрққан эканманми, суюнганимдан Худо сизни менга қайтиб берди, дедим суюниб.

...Аваз ота чой дамлагани йўлакка чиқади. Унинг йўқлиги учунми, Ҳадича ая юрагини очади:

— Умрим бино бўлиб эркак кишидан бунақа меҳр-оқибат, эътибор кўрмаганим учунми, ўшанда Аваз аканинг бошимни силаб, кўзимга термулиб ўтирганидан ростини айтсам, ичим қувонган...

— Бу кишининг тилсимлари зўр, — дейди Ҳадича ая ғурур билан. — Нимага қўл урсалар ўнгидан келаверади. Радио, телевизор, дазмол тузатишми, ойна солишми — қирқ ҳунар ҳам оз буларга...

Хотинининг мақтовидан эри мамнун жилмайиб қўяди.

— Ҳикоямнинг охиригача эшитмагунингизча сизга жавоб йўқ. — Яна қаҳ-қаҳ отади ота. — Икковимиз бошлашиб директор хонасига кириб келдик. Оила қуришга аҳд қилганимизни айтдик. Директоримиз пансионатнинг ўзида катта тўй қилиб берди. Ўша куни ўйнадик, кулдик, роса яйрадик... Худога шукр, оила қурганимизга икки йил бўлди. Уй-жойимизни кўриб турибсиз, бинойидек. Ош-овқатимиз тайёр. Бировнинг қошқовоғи, аччиқ-санчиқ гапидан халосмиз...

— Турмушга чиққаним укам билан синглимга сира ёқмади, - дейди Ҳадича ая. — Буёққа келиб бир куйдирувдингиз, кексайганингизда эрга тегиб энди эл олдида буткул бошимизни эгадиган бўлибсиз-да, деб икки-уч ойча мени кўргани ҳам келмай қўйишди. Қарашсаки, ёлғиз яшаб юрган пайтларимдан кўра соғлигим ҳам, кайфиятим ҳам яхши. Шикоятим йўқ, ўзимга тинчман. Ҳаётда менга нима яхшилик келтирса, уларга ҳам шу маъқул бўлиши керак-да. Худди шундай бўлди ҳам. Энди, опажон, тўғри иш қилган экансиз, деб қўйишади, келиб-кетиб туришади...

— Ҳадичабонуни топганимдан буён астма хуружим камайиб кетди. Ўзимни яхши ҳис этаман. Уйда асабимни ўйнайдиган одам йўқ. Аёлим халимдек юмшоқ, мулойим... Ўғил-қизларим кўргани келиб-кетиб туришди. Бу ерда болам-бўтам дейдиган, олдига бир чойнак чой қўйиб, кутиб оладиган онаси бор...

— Одам бир-бирига ўрганиб қолмасин экан. Уларсиз овқатга қўл урмай ўтираверaман. Уйимиз ҳувиллаб қоладими-ей, бир нима етишмаётгандек бўладими-ей... тиқ этса эшикка қарайман... — дейди Ҳадича ая.

Ҳадича ая Қурбонова ҳақида пансионат директоридан кўп яхши гаплар эшитдик. Ая эллик саккиз йил мобайнида Тошкент шаҳридаги мактабларда ўзбек тили ва адабиёти фанидан дарс берган эканлар. Сўнгги иш жойи Чилонзордаги 184-мактаб бўлган. Хизматлари учун орден ва медаллар билан тақдирланган халқ маорифи аълочиси...

— Бу ерга нима сабабдан келиб қолгансиз?

— Асти сўраманг — дейди ая маъюс тортиб. —33 ёшли ёлғиз ўғлим машина ҳалокатига учради. Ўшанда келиним уч ойлик чақалоқни менга ташлаб кетиб қолди. Неварамни эр-хотин катта қилдик. Уйлантирдик. Бу орада турмуш ўртоғим ҳам оламдан ўтдилар. Биз неварамдан алоҳида яшардик. Мен ёлғиз қолдим. Неварамни оиласи билан уйимга кўчириб келдим. Вақт ўтиши билан шуни англадимки, ёшларга мен эмас, уйим керак экан. Ўртадан ўтган иссиқ-совуқ гапларни айтганим билан тугамайди... Ёшлар кун кўрсин, дедиму уй-жойимни уларга ташлаб, буёққа паноҳ тортиб келавердим...

— Яратганнинг ўзи бошқарса ҳеч гап эмас экан, — суҳбатга аралашади яна Аваз ота. — Кўрган ёмон кунларимиз яхшиликка юз ўгиргани шудир-да... Балки, бу манзилга бир-биримизни излаб келгандирмиз... Бир-биримизни тополмаганимизда нима бўларди?! Бояги-бояги ёлғизлик, сукунат, ғам-алам енгиб юраверарди бизни. Бу дунёда қанча-қанча одамлар бир-бирларини тополмай, қаерлардадир адашиб-улоқиб юришибди. Уларнинг ҳам тонги отсин, қуёши чарақлаб чиқсин, деймиз, ҳаммаларига Худо ёр бўлсин...

Аваз отани эшитганимиз сайин оилавий бирлик нақадар катта куч эканига яна бир бор ишонамиз. У инсонга хотиржамлик, куч-қувват, хуррамлик бахш этаётганини сезамиз. Одатда бола-чақа оилани сақлаб қолади, дейишади. Дарҳақиқат, шундай... Баъзи бир эр-хотинлар бир-бирлари билан келиша олишмаса ҳам, бир-бирларини тушунишмаса ҳам ўрталаридаги фарзандлар туфайли муросаю мадора қиладилар... Лекин бефарзанд яшаётган қанчалаб оилалар ҳам борку? Уларнинг айримлари ҳатто ўзларини фарзандли оилалардан ҳам бахтиёррoқ ҳис этадилар. Демак, инсоний туйғулар борки, булар ҳамма вақт эркакни аёлга, аёлни эркакка талпинтириб туради. Бу туйғу инсоннинг ёшига қарамайди. Ҳамма ёшда ҳам инсон бунга муҳтожлик сезади ўзида. Инсон чиройли кийинмаса ҳам, кўркам уй-жойларга эга бўлмаса ҳам, камкўстларга, етишмовчиликларга чидаса ҳам ёлғизликка чидайолмайди. Ёлғизлик билан чиқиша олмайди... Кексалиги яқинлари қуршовида, кундалик ҳаёт қувонч ва ташвишлари, энг муҳими, меҳр-оқибат қуршовида ўтишини истайди. Уйқудан уйғониб, кўрган тушини айтиб берадиган, узун-узун кунлар орасида кўрган-кечирганларидан, ўтмишдан ҳикоя қилиб, дилини ёзадиган бир суҳбатдошга, ҳамроҳга ҳамиша муҳтожлик сезади...

Қариялар уйидан чиқиб кетаяпмизу беозор, бир-бирига суяниб яшаётган Ҳадича ая билан Аваз ота кўз ўнгимиздан кетишмайди. Отахон ҳақидаги дастлабки таассуротларимиз тумандай тарқаб кетади. Бу даргоҳга неча бор келиб-кетган бўлсак, биринчи бор лабимизда табассум, кўнглимизда ёруғлик сездик.

Дилбар МАҲМУДОВА,
Жўра САЪДУЛЛАЕВ.

СУРАТЛАРДА: Ҳадича ая ва Аваз ота Ёқубовлар ўз ҳаётларидан мамнун; ошхона хизматчиси Юлдуз Шарипова ўзаро суҳбатда.

Нўъмон Муҳаммаджонов олган суратлар.

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА

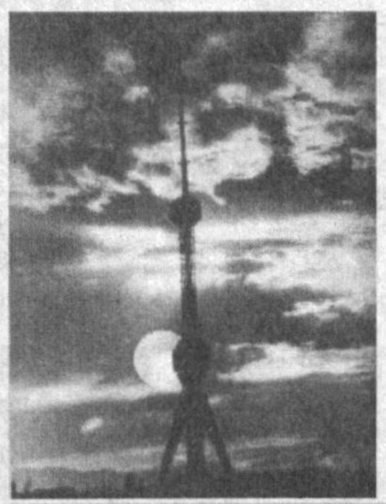

ШАНБА, 25

«Ўзбекистон» телеканали

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот».
*
8.35 Марказий газеталар шарҳи.
8.50 Ёр ва диёр тароналари.
9.05 «Ҳидоят сари».
9.30, 12.00 ТВ-метео
9.40 «Телевизион миниатюралар театри».

«Умид» намойиш этади:

10.15 «Умид» ахбороти.
10.30 «Учрашув».
10.55 «Бахтимизга омон бўлинг».
*
11.15 «Сеҳрланган бола». Мультфильм.
12.10 «Мен нечун севаман Ўзбекистонни». Публицистик кўрсатув.
12.45 «Сизга ўхшагим келади». Мусиқий дастур.
13.10 «Илонлар водийсининг касофати». Бадиий фильм.
14.45 «Дўстлик» видеоканали: 1. Меҳрангез. 2.Жетиген.
15.05 «Ажабсанда».
15.15 «Севги сурури». Концерт.
15.40 Футбол. XX асрнинг сўнгги жаҳон чемпионати. Англия—Колумбия.
17.20 Болалар учун. «Фламинго».
17.45 «Ёзувчи ва замон».
18.05 ТВ-анонс.
18.15 «Уйғоқ кунлар». Кинокўрсатув.
18.30 «Шарқнинг машҳур аёллари».
18.50 «Истеъдод». З. Расулов.
19.10 «Қишлоқ ҳаёти».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00, 22.25 Эълонлар
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.30 «Ахборот».
21.05 «Навоийхонлик».
21.20 «Соғлом авлод - бу бизнинг келажагимиз».
21.50 «Аския кечаси».
22.30 «Ахборот».

Тунги ёғду:

23.05 «Эмма». Бадиий фильм.
00.50-00.55 Ватан тимсоллари.

Yoshlar telekanali

7.55 Кўрсатувлар дастури.
8.00 «Давр тонги».
9.00 «Янги авлод» студияси: «Кичкинтой театри», «Келинг танишайлик», «Мульттомоша».
9.35 «Табобат оламида».
9.55, 10.25 «Мусиқий лаҳзалар».
10.05 «Ёшлар овози».
10.35 «Ракурс».
10.55 «Ёшлар» телеканалида спорт: Ринг қироллари.
11.55 «Ҳандалак». Ҳажвий тележурнал.
12.15 «Аёл қалби наволари».
12.30 «Чолиқуши». Телесериал. 5-қисм.
13.10 Ўзбекнинг эъзозли аёллари: Мукаррама Турғунбоева.
13.30 «Ҳуқуқ ва бурч». Конституция ва ёшлар.
13.50 «Кутилмаган меҳмон».
14.10 «Ўзбекистон қанотлари».
14.25 «Бола тилидан».
14.55 «Ёшлар» телеканалида спорт: Теннис.
15.55 «Эркин фикр».
16.15 «Ўзбекфильм» тўйига: «Тилсимой-ғаройиб қизалоқ». Болалар учун бадиий фильм.
* * *
17.25 Кўрсатувлар дастури.
17.30 «Янги авлод» студияси: «Оқ кабутар».
17.45 Болалар учун. «У ким? Бу нима?»
18.05 «Футбол плюс...»
18.25 «ТВ-саёҳат».
18.45 «Оқшом наволари».
18.55, 21.55 «Иқлим».
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.30 ТВ-анонс ва Эколаш.
19.35 «Бизнес-академия».
19.50 «Хоразм наволари».
20.10 «Ҳайрат».
20.30, 21.20, 22.30 Эълонлар
20.35 «Чолиқуши». Телесериал. 6-қисм.
21.25 «Сир».
21.45 «Ёр ишқи». Мусиқий дастур.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.30 «Каталог».
22.40 Тунги тароналар ва Эколаш.
22.50 «Кўнгил кўнгилга пайванд».
23.20 Шанба экрани: «Мудҳиш хато». Бадиий фильм.
0.50-0.55 «Хайрли тун!»

ТТК

9.00 «Тонгги пойтахт».
9.50 ТТВда сериал: «Санта-Барбара».
10.30 2000 йил - Соғлом авлод йили. «Спорт-тайм».
10.50 «Экспресс» телегазетаси.
11.00 «Сайёрамиз бўйлаб». 52-қисм.
11.25 «Дўстлик» видеоканали. «Чинсен», «Немис шарҳи».
12.10 ТТВда сериал: «Машҳур ва бадавлат одамлар».
12.55-13.45 «Жаҳон географияси».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Мультфильм.
18.15 «Дурдона».
18.30 «Пойтахт». Ҳафталик шарҳ (рус тилида).
18.55 «Экспресс» телегазетаси.
19.05, 20.25 «Табриклаймиз, қутлаймиз».
20.00 «Пойтахт». Ҳафталик шарҳ.
21.10 ТТВда сериал: «Санта-Барбара».
21.50 «Омад» тележурнали.
22.10 «Эҳтиром ила».
22.30 ТТВда сериал: «Санта-Барбара».
23.10 Оҳанглар ва эълонлар.
23.15 Кинонигоҳ. «Жаноб Магу».
00.35-00.40 «Хайрли тун, шаҳрим!»

«Халқаро» телеканал

4TV

9.00 Кўрсатувлар тартиби.
9.05 «СНН-шоу».
9.20 «Инглиз тили Сиз учун».
9.45 «Кино сайёраси».
10.00 «Дурдаршан».
10.20 «Экран зийнати ва қимматли».
10.45 «Арманистон ҳақида этюдлар».
11.00 «Польшага назар».
11.15 «6х9»шоу программаси.
12.00 Кинематограф. «Ўз ҳисобидан таътил». Бадиий фильм. 1-2-сериялар.
14.05-14.35 «Немис тили».
17.00 Кўрсатувлар тартиби.
17.05 «Бинафша».
17.20 «Нафақат спорт ҳақида».
17.40 «7дан 70 гача».
18.15 Т. Никулина «Аёллар билан содир бўлган воқеалар» дастурида.
18.45 «Аралаш». Ҳажвий кинојурнал.
19.10 Машҳур изқувар Лейтенант Коломбо.
21.00 «Время».
1.40 «Бизнес-ревю».
21.50 CFI тақдим этади: Концерт С. Адамо.
22.50 «Эксклюзив».
23.10 «Мюзик-холл».
23.35 Кинематограф. «Сирлар яширилган гўша». Бадиий фильм.
1.00 «Ахборот» (рус тилида).
1.25 «Тунингиз осуда бўлсин».

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Ҳурматли юртдошлар!
ХУСУСИЙ ОЧИҚ АКЦИЯДОРЛИК ТИЖОРАТ БАНКИ

«Алп Жамол Банк»

Сизлар учун Янги йил арафасида ажойиб **«АСР СОВҒАСИ»** муддатли омонати очилганлигини маълум қилади.

Омонат муддати — 60 кун (2000 йил 1 декабридан 2001 йил 1 февралига қадар).
Омонат бўйича — 42% йиллик ҳисобида устама ҳақ тўланади.
Омонатнинг энг кам миқдори — 10 000 сўм

Шу билан бир қаторда банкимизда қуйидаги омонат турлари мавжуд:

«Оила» омонати	Маблағлар йилига 25% даромад тўлаш шарти билан бир йилга қабул қилинади.
«Набира» омонати	Маблағлар йилига 30% даромад тўлаш шарти билан уч йилга қабул қилинади
«Ёш авлод» омонати	Маблағлар йилига 33% даромад тўлаш шарти билан беш йилга қабул қилинади.

Мазкур қўйилмаларнинг энг кам миқдори 10 000 сўм қилиб белгиланган ХО-АТБ «Алп Жамол Банк»да барча қўйилмалар бўйича йиллик фоиз тўловлари омонатчиларнинг хоҳишига кўра, биринчи талаби билан хоҳлаган вақтда тўлаб берилади.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Мустафо Камол Отатурк кўчаси 21-уй. («Зарафшон» ресторани қаршисида)

Мурожаат учун телефонлар: 132-10-87, 132-16-00, 132-16-01

Банкимизнинг эшиклари Сизларга кунда соат 9.00 дан 17.00 га қадар очиқ (шанба, якшанба кунларидан ташқари)

Ўзбекистоннинг энг ёш, шу билан бир қаторда энг ишончли, юқори даромадли ва барқарор ривожланиб келаётган банк «Алп Жамол Банк» Сизни ҳамкорликка чорлайди ва Сиз муваффақиятга эришишингиз учун ажойиб имкониятларни яратиб беради.

Марҳамат, келинг, билинг, синаб кўринг, хизматимизга баҳо беринг!

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»

Сизнинг рекламаларингизни, хусусий эълонлар ва хусусий бизнес бўйича эълонларни, шунингдек таъзияларни, таваллуд кунлари, тўйлар, юбилейлар муносабати билан қутловларни, никоҳ эълонлари ва шунга ўхшаш эълонларни ўз саҳифаларида ёритади.

Эълонлар шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни соат 9.00 дан 17.30 гача қабул қилинади.

Маълумотлар учун телефон: 133-28-95. Факс: (3712) 133-29-09.
МАНЗИЛИМИЗ: МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ, 2-ҚАВАТ, 204 -ХОНА.

«INSOF-RI» қўшма корхонаси устав фондининг 263364 АҚШ долларидан 233521 АҚШ долларигача пасайганлигини маълум қилади.

* * *

Тошкент туманидаги Муқимий номли 10-ўрта мактаб томонидан 1988 йилда Музаффар Ғафурович Дадожонов номига берилган № 454643-рақамли шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

«Конструктор» илмий ишлаб чиқариш корхонасининг жамоаси «Гематоген» МЧЖ директори Дониёр Маҳмудович Файзиевга падари бузруквори

Маҳмуд ота ФАЙЗИЕВнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Бош муҳаррир Акмал АКРОМОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 133-29-70; эълонлар: 133-28-95, 132-11-39. факс: (3712) 133-29-09.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади.
Нашр кўрсаткичи — 209

Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади.
Қоғоз бичими А-2

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтамти»га — 133-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.